

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 4 (Nisan/April 2021), s. 1-31.
Geliş Tarihi-Received: 23.03.2021
Kabul Tarihi-Accepted: 22.04.2021
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.902070

**Milli Kütüphane’de Bulunan 06 Mil Yz A 2762 Numaralı
Şiir Mecmuasının MESTAP’a Göre Tasnifi***

*Classification of the Poetry Journal Number 06 Mil Yz A 2762 in the National
Library According to MESTAP*

Talip ÇUKURLU**
Çiğdem ARITÜRK***

Öz

Şiir mecmuaları, yazıldıkları dönemin edebî zevkini yansıtan ve klasik Türk edebiyatı çalışmalarına önemli katkıları olan eserlerdir. Bu önemli kaynaklar sayesinde divan sahibi şairlerin divanlarında bulunmayan şiirlere, daha önce kaynaklarda ismi geçmeyen şairlere ve kaynaklarda adı olan fakat elde şiirleri bulunmayan şairlerin eserlerine ulaşmak mümkündür. Son yıllarda mecmuaların sınıflandırılmasına imkân sağlayan veri tabanlarının geliştirilmesi konusunda önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların en kapsamlısı, “MESTAP” (Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi)’tir. Bu proje, mecmuaların ortak bir şablona göre sınıflandırılmasına ve bu mecmuaların dijital bir veri tabanında toplanmasına imkân sağlamıştır.

Bu makalede, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil Yz A 2762 numarada bulunan ve “Mecmûa-i Eş’âr” adıyla kayıtlı yazma eser incelenmiştir. Eserde yazarı olduğunu düşündüğümüz Haydar haricinde sadece Koca Râgıp Paşa’ya ait bir beyit bulunmaktadır. Kaçınıcı yüzyılda yazıldığı kesin olarak belirlenemeyen, otuz üç varaklı bu eserin içerik bakımından değerlendirilmesi, “MESTAP” (Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi) kapsamında hazırlanan tablo üzerinde yapılmıştır. Bu eserde bulunan şiirlerin konu bütünlüğü bakımından, dil ve üslup özelliğinden ve açıklama mahiyetindeki mensur kısımlarından hareketle tek bir kişiye ait olabileceği (Haydar) ve mahlas kullanılmayan şiirlerin de Haydar’a aidiyeti ihtimali, makalede tartışılacak bir diğer husustur. İncelenen eserde Haydar’a ait 135 şiir ile Koca Râgıp Paşa’ya (1698-1763) ait bir beyitle beraber 136’sı manzum ve 11’i mensur olmak üzere toplam 147 metin yer almaktadır. Koca Râgıp Paşa’ya ait bir beyitin de bulunması, bu eserin 18. yüzyılın ilk çeyreğinden sonra kaleme alınmış olabileceğini düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk şiiri, şiir mecmuası, MESTAP, Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2762, Haydar.

* Bu çalışma Siirt Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince desteklenmiştir. Proje Numarası: 2019-SİÜSOS-028. (This work was supported by Scientific Research Fund of the Siirt University. Project Number: 2019-SİÜSOS-028.)

** Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Siirt/Türkiye, e-posta: talip.cukurlu@siirt.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5164-6720>.

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, e-posta: ariturk.ds@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5467-4647>.

Abstract

Poetry magazines are works that reflect the literary taste of the period they were written and have important contributions to classical Turkish literature studies. Thanks to these important resources, it is possible to reach the poems that were not found in the divans of the poets who have divan, the poets that were not mentioned in the sources before, and the works of the poets who were named in the sources but did not have their poems in hand. In recent years, important work has been done on the development of databases that allow the classification of journals. The most comprehensive of these studies is "MESTAP" (Systematic Classification of Magazines Project). This project enabled the magazines to be classified according to a common template and to be collected in a digital database.

In this article, the manuscript registered in the National Library Manuscript Collection 06 Mil Yz A 2762 under the name "Mecmûa-i Eş'âr" will be examined. Except for Haydar, whom we think is the author of the work, there is only a couplet belonging to Koca Râgıp Pasha. The content of this thirty-three-leaf work, which cannot be determined exactly when it was written in the third century, was evaluated on the table prepared within the scope of "MESTAP" (Systematic Classification of Magazines Project). The possibility that the poems in this work belong to a single person (Haydar) and that the poems that do not use pseudonym belong to Haydar are another issue that will be discussed in the article. In the studied work, there are 135 poems belonging to Haydar and a couplet belonging to Koca Râgıp Pasha (1698-1763), as well as 147 texts, 136 in verse and 11 in prose. The presence of a couplet belonging to Koca Râgıp Pasha suggests that this work may have been written after the first quarter of the 18th century.

Keywords: Classical Turkish poetry, poetry journal, MESTAP, National Library 06 Mil Yz A 2762, Haydar.

Giriş

"Mecmua, Arapça cem' kökünden türeyen ve toplama, yığma, toplanmış, birikmiş, yığılmış; seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap anlamlarına gelen bir kelimedir" (Devellioğlu 2003: 596; Cudi 2006: 297; Ayverdi 2011: 784). Bir edebiyat terimi olarak mecmua; "bir veya birkaç fenne müteallik intihap edilen şeylerin yazıldığı defter" (Naci 2009: 391), "seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap" (Devellioğlu 2003: 596), "seçilmiş şiir, münşe'at, güfte vb. eserlerin toplanarak bir araya getirildiği eserlerin genel adıdır" (Direk Bolat 2018: 1). "Klasik Türk edebiyatı araştırmacıları ve el yazması eserleri kendine uğraş olarak seçenler nezdinde ise mecmua, klasik Türk edebiyatına kaynaklık eden farklı kişilere ait metinlerin/metin parçalarının bir araya getirildiği eserler bütünü olarak tanımlanabilir" (Arslan 2018: 1).

Divan şairlerinin şiirlerini ihtiva eden bu önemli kaynaklar, altı yüz asırlık bir edebiyat birikimini içinde barındırır. Bu önemli kaynaklar sayesinde daha önce hiçbir kaynakta bulunmayan şiirlere, adı kaynaklarda zikredilmeyen şairlere ulaşılabilir. "Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmualar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır... Mecmualar edebiyattan ilahiyata, felsefeden tıp tarihine, folklordan etnografyaya kadar değişik konularda bilgi barındıran eserlerdir" (Aydemir 2007: 123). Derlendikleri dönemin edebî zevkini içinde barındıran ve her konuda günümüze ışık tutan bu antoloji niteliğindeki eserler, en başta günümüz alfabesine aktarılmalı ve akabinde konu bakımından farklı sınıflandırmalar yapılmalıdır. Dolayısıyla bu ve benzer ihtiyaçlar edebiyat araştırmacılarını bir veri tabanı geliştirmeye yöneltmiştir. Son yıllarda mecmuaların tasnifi konusunda veri tabanları geliştirilerek önemli çalışmalar yapılmıştır.¹ Bu çalışmaların en kapsamlısı, MESTAP (Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi)'tir. Bu

¹ Projeler hakkında detaylı bilgi için bk. Akgül, 2020: 178.

proje kapsamında mecmuaların ortak bir şablona göre sınıflandırılması amaçlanmış ve bu mecmuaların dijital bir veri tabanında toplanarak tanıtımına imkân sağlanmıştır.²

Bu çalışmada, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil Yz A 2762 arşiv numaralı ve “Mecmûa-i Eş’âr” adıyla kayıtlı yazma eser incelenmiştir. Söz konusu eserde sadece “Haydar” mahlaslı şaire ait şiirlerin bulunması, bunun dışında Koca Râgıp Paşa’ya ait sadece bir beyitin bulunması eserin mecmua tanımından çok “divançe” tanımına yakın olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Milli Kütüphane’de “Mecmûa-i Eş’âr” adıyla kayıtlı olan bu yazma eser için bir şairin “şiir defteri” veya “divançesi” de demek mümkündür. Ancak hacmi, tertibi ve defter yapısı göz önünde bulundurulduğunda bu yazma esere “divançe” dememizin de pek uygun düşmediğini, en iyi isimlendirmenin “şiir defteri” olacağını söyleyebiliriz. Kaçınıcı yüzyılda yazıldığı kesin olarak belirlenemeyen, otuz üç varaklı bu eserin içerik bakımından detaylı değerlendirmesi, MESTAP (Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi) kapsamında hazırlanan tablo üzerinde yapılmıştır.

1. Mecmuanın Fiziksel Özellikleri

İncelediğimiz bu mecmua, Ankara Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu’nda 06 Mil Yz A 2762 arşiv numarasıyla kayıtlıdır. Mecmuanın dış kapağının sağ üst köşesinde “2762” numarası yazılıdır. Yazmanın 1a sayfasının sol üst köşesinde kurşun kalemle ve Latin alfabesiyle mecmuanın 15.12.1970 tarihinde Abdullah Öztemiz’den Gemlik’te alındığı bilgisi yazılıdır. Söz konusu olan bu mecmua satın alınarak kütüphaneye kazandırılmıştır. Bu bilginin altında “A/2762” yazılıdır. Aynı sayfanın altında kurşun kalemle ve Latin alfabesiyle “1344/1970” tarihi yer almakta ve bu tarihin hemen altında “Milli Kütüphane Ankara 1946” yazılı kütüphane mührü bulunmaktadır. Mecmuanın 33b sayfasının kenarında da kurşun kalemle “Fi: 60.00 TL” yazılı olup aynı sayfanın sağ alt köşesinde “15 Aralık 1970” tarih kaşesi bulunmaktadır.

Mecmua yapısal bütünlüğünü korumanın yanında fiziki açıdan da oldukça iyi durumda olup 33 varaktan ibarettir. 195x145 mm boyutlarında olan mecmuada yer alan manzumeler siyah mürekkep kullanılarak “rika” hat ile yazılmıştır. Varakların “a” kısmının sol üst köşesine Latin alfabesiyle numara verilmiştir. Ayrıca 1a varağundan önceki sayfada mecmua kapağı vardır ve bu kapak kısmına şiirlerin bulunduğu farklı renkte olan bir kâğıt yapıştırılmıştır. Mecmuadaki numaralandırmalarda herhangi bir varak eksikliği bulunmamaktadır. Ebru karton ciltli olan bu mecmuanın yazımında tek çizgili defter kâğıt türü kullanılmıştır. Mecmuanın sadece 1a varağundan önceki sayfada farklı renkte bir kâğıt kullanılmıştır. Eserin satır sayısı değişkendir. Şiirlerin bulunduğu sayfalardaki satır sayısı genellikle 20-28 arasındadır. Kimi sayfalarda ise 12 veya 14 satır da bulunabilmektedir. Ayrıca mecmuanın sayfaları desensiz olup sayfalarda herhangi bir figür yer almamaktadır. Sadece mecmuanın dış kapağında canlı renklerle çizilmiş küçük bir resim bulunmaktadır. (Resimde bir şato vardır ve şatonun etrafı ağaçlarla kaplı olup bir köprü yer almaktadır.)

2. Mecmuanın Derleyicisi ve Derlenme Tarihine İlişkin Tespitler

Eserde derleyicinin, yazarın veya müstensihin kim olduğuyla ilgili herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Ancak eser düzenlenirken gösterilen duyarlılık yazarın şahsiyeti, eğitim seviyesi ve edebî birikimi konusunda değerlendirmelerde bulunmaya imkân sağlayabilir. “Zira mecmualar, derleyicilerinin estetik beğenileriyle oluşturulmuş

² Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal’ın önerisiyle başlatılıp klasik Türk edebiyatı araştırmacıları tarafından geliştirilen bir projedir. Proje hakkında ayrıntılı bilgi için bk. www.mestap.com E.T. 16.03.2021; Köksal 2012: 409-431.

seçkilerdir.” (Akgül 2020: 180). “Mecmuaların pek çoğunda derleyicinin kimliğine ilişkin bir kayıt bulunmaz ancak içerik üzerine yapılacak incelemelerle hem derleyicilerin hem de mecmuaya bir şekilde dâhil olan kişilerin kimliklerine ve biyografilerine dair bilgiler elde etmek mümkündür.” (Atik Gürbüz 2019: 41).

Eserde derleyicinin veya yazarın kim olduğuna işaret edebilecek herhangi bir bilgi yer almasa da eserin 24a sayfasında şiirlerin yazarı, “eşinin ölümünden sonra kendisinde farklı bir aşk hali oluştuğunu, bu hal ile yazdığı şiirlerin edebe münâfi olduğunun düşünülmemesi gerektiğini, eşi öldükten sonra rüyasında bir defa gördüğünü ve ondan sonra bu yakıcı ruh halinin oluştuğunu ve zamanla bu şiirlerin parça parça yazıldığını, kusurlarına müsâmaha ile bakılmasını istediğini” söylemektedir. Bu ifadeler mensur olarak kaleme alınmış ve altına da “Ali Haydar” yazılmıştır. Eserde “Haydar” mahlaslı şiirlerin haricinde hemen hiç şiir olmaması (Koca Râgıp Paşa'ya [1698-1763] ait bir beyit hariç) ve bir bendin altına “Ali Haydar Kulu” yazılması ve şiirlerde bir devamlılık/anlam bütünlüğü bulunmasından hareketle bu eseri derleyen kişinin “Ali Haydar” isimli bir şair olabileceği tahmin edilmektedir. Bu bilgilerden hareketle eserin, “mecmua” yerine “divançe” olarak isimlendirilebileceği de görülmektedir. Bununla birlikte eserin hacmi, tertibi ve defter yapısı göz önünde bulundurulduğunda esere “şiir defteri” demek de mümkün görünmektedir. Eserin 23a sayfasında bulunan bir gazelin makta beyitinde yer alan “Ebyât-ı aşkın varsın bulunsun / Haydar kitâb-ı eş'âr içinde” dizeleri de bu esere “şiir defteri” denilebileceğini göstermektedir. Elhasıl bu eser, Milli Kütüphane'de “Mecmûa-i Eş'âr” adıyla kayıtlı olsa da tam olarak bir mecmua hüviyeti göstermemektedir.

Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda kayıtlı olan bu mecmua hakkında katalog tarama sayfasında yer alan notlar kısmında şu bilgi mevcuttur: “Kaynaklardaki şair Haydar beylerden hangisi olduğunun mecmua metnine göre, tespiti mümkün değil.”³ Haydar adlı şairin kim olduğu ve kaçınıcı yüzyılda yaşadığı ile ilgili kesin bir bilgiye ulaşılamasa da eserde, Koca Râgıp Paşa'ya (1698-1763) ait yedi beyitlik bir gazelden bir beyit bulunması şairin 18. yüzyılın ilk çeyreğinden sonra yaşamış olabileceğine işaret etmektedir. Buradan hareketle bu eserin 18. ya da 19. yüzyılda yazılmış olabileceğini söyleyebiliriz. Eserin özelliklerinden hareketle şair hakkında çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Söz gelimi eserde çok fazla imla hatası bulunması şairin bu konuda eksiklikleri olduğunu ve belki de iyi bir eğitim almadığını gösteren bir işaret olarak kabul edilebilir. Ayrıca eserde yer alan şiirlerin Alevî-Bektâşî inancına yakın olması, yazarın bu kültüre yakın bir şahsiyete sahip olabileceğini göstermektedir.

Bu mecmuayı derleyen veya bu “şiir defteri”ni kaleme alan kişinin “Ali Haydar” isimli bir şair olması kuvvetle muhtemel olduğundan 18. ve 19. yüzyıllarda yaşayan “Ali Haydar”lar incelenmiştir. Fakat tespit edebildiğimiz, bu dönemde yaşamış altı tane “Ali Haydar” isimli şairin hiçbiri çalışmamızdaki “Ali Haydar” değildir. Mecmuada bulunan bir bendin altına “Ali Haydar Kulu” ismi yazılmış olduğundan “Ali Haydar Kulu”nun başka bir şair olması ihtimali üzerine yine aynı dönemde yaşamış “Haydar” mahlasını kullanan “Hasan Haydar” isimli bir şair tespit edilmiştir. Fakat maalesef bu isimlerle, çalışmamızda ismi geçen “Haydar”ın hayatları hakkında da ortak bir nokta tespit edilememiştir. Dolayısıyla bu kişinin edebiyat tarihine kazandırılmış yeni bir “Ali Haydar” olabileceğini söylemek mümkündür.

³ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/mecm%C3%BBa-i-esar/85356> E.T. 16.03.2021.

Aşağıda, tespit edebildiğimiz “Ali Haydar ve Haydar” mahlaslı şairlerin hayatları hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

a) Mihalıçlı Ali Haydar Bey (1252/1836-1332/1914)

Ali Haydar Bey, 1252/1836 yılında Mihalıç'ta doğmuştur. Sağır Ahmed Bey lakabıyla tanınan Ahmed Şükri Bey'in oğlu olan şair, özel hocalardan Arapça ve Farsça dersleri almıştır. Çeşitli görevlerde bulunduktan sonra 1273/1856 yılında ilim tahsil etmek için Paris'e gönderilmiştir. Paris'ten döndükten sonra bazı devlet makamlarında mütercimlik yapmıştır. Şûrâ-yı Devlet'in teşkilinde mülâzımlık görevi verilse de bu görevden istifa etmiştir. 1288/1871 yılında amcası Mahmud Nedim Paşa'nın sadaretinde 3800 kuruş maaşla Birinci Mahkeme-i Ticaret Bakanlığına atanmış ve rütbe-i mütemayizi tevcih edilmiştir. 1289/1872'de Midhat Paşa'nın sadaretinde bu görevinden çıkarılmıştır. 1292/1875'te Meclis-i Rûsûmât Üyeliğine tayini yapılan şair, 1294/1877'de açığa alınmıştır. 1298/1881'de amcasının Dâhiliye Nâzırı olduğu sırada Dâhiliye Nezâreti Evrâk Müdürlüğüne atanmıştır. 1314/1896'da terfi ederek rütbe-i bala tevcih kılınmıştır. Mecidi ve Osmani nişanlarını almıştır. 1326/1908 yılında 5900 kuruş maaşla emekliye ayrılmıştır. 1332/1914 yılının ortalarında 80 yaşındayken İstanbul'da vefât eden şairin mezarı Eyüp Mezarlığı'ndadır. Şairin, *Beyân-ı Hakikat*, *Gonca-i Çin Yâhut Bir Ağlamanın Bir Gülmesi*, *Hekîmlerin Hazâkatı veya Tiyatro İçinde Tiyatro*, *İkinci Ersas*, *İki Karpuz Bir Koltuğa Sığmaz*, *Rüya Oyunu*, *Sergüzeşt-i Pervîz* adlı eserleri bulunmaktadır. İyi bir şair olan Ali Haydar Bey, manzum ve mensur tiyatrolar yazarak Türk edebiyatında bu konuda öncülük yapanlardan sayılmaktadır (Arslan 2014a: e-makale).

b) İstanbullu Ali Haydar Efendi (1253/1837-1321/1903)

1253/1837 yılında İstanbul'da doğan şairin asıl adı Ali Haydar Efendi'dir. Şiirlerinde “Haydar” mahlasını kullanmıştır. Kastamonulu Numan Efendi'nin oğlu olan şair, mutasavvıf ve şeyh Nasûhî Efendi'nin torunlarından. Nasûhî-zâde Hafidî sanıyla anılan Haydar Efendi, sıbyân mektebinde ilk eğitimini tamamladıktan sonra Kur'ân-ı Kerim'i hifzetmiştir. Dâru'l-Maârif ve Muallimhane-i Nüvvâb'a devam ederek diploma almıştır. Daha sonra Tikveşli Yûsuf Efendi'den eğitimini tamalayarak icâzet alan Haydar Efendi, Şeyh Gâlib'den usûl-i fıkıh, Hoca Şâkir Efendi'den coğrafya, heyet, cebir, hendese derslerini alarak kendisini yetiştirmiştir. Daha sonra kadılıkla birlikte birçok görevde bulunmuştur. 1299/1882'de Şûrâ-yı Devlet Tanzimat Dairesi üyesi olmuştur. 1302/1885'te Meclis-i Kebîr-i Maârif riyâsetinde bulunmuştur. 1303/1886'da Anadolu Kazaskerliği payesi almıştır. İstanbul Hukuk Mektebi'nde 1301/1884'te Mecelle, 1318/1900'de ise usûl-i fıkıh derslerini okutmuştur. Şarkî Rumeli Cemaat-i İslamiyyesi Nazırlığı görevindeyken 1321/1903'te İstanbul'da vefât eden Ali Haydar Efendi, Nasûhî Efendi Dergâhı'na defnedilmiştir. Şairin, *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye Şerhi*, *Risâle*, *Talîmât-nâme*, *Usûl-i Fıkıh Dersleri* adlı eserleri bulunmaktadır (Arslan 2014b: e-makale).

c) Akşehirli-zâde Ali Haydar (1263/1847-1333/1914)

1263/1847 yılında İstanbul'da doğmuş olan şair, Akşehirli Hasan Fehmi Efendi'nin oğludur. Ali Haydar, ilköğretimini Atpazarı Mahallesi'ndeki Vâlide Sultan Mektebinde, rüşdiyeyi Beşiktaş Rüşdiyesinde okumuştur. Daha sonra farklı hocalardan ders alan şair, Araplı Mehmed Efendi'den icâzet almıştır. Birkaç hocadan hadis dersleri alarak bu konuda uzman sayılabilecek bir seviyeye ulaşmıştır. Medrese eğitimini tamamladıktan sonra Fatih Camiinde bir süre ders vermeye başlamışsa da görevinden alınmıştır. Meslek hayatında giderek yükselen şair, Anadolu, Rumeli Kazaskerlik görevinin yanı sıra farklı görevlerde de bulunmuştur. Ali Haydar Efendi, farklı yıllarda Adana, Manisa, Kütahya, Selanik illerinde nâiplik yapmıştır. Manisa'da ikinci kez nâiplik yapan şair, bu görevinden azledilmiştir ve İzmir'de ikâmet etmeye başlamıştır. Daha

sonra sürgün olduğu İzmir'den ayrılarak İstanbul'a gitmiştir. Ömrünün son yıllarını İstanbul'da geçiren Ali Haydar Efendi, 1333/1914'te İstanbul'da vefât etmiştir. Şair, Karacaahmet Türbesi yakınındaki annesinin mezarının yanına defnedilmiştir. Şairin, *Emsile Şerhi*, *Ferâid*, *Frenği Marazından ve Bu İllete Karşı İttihâz ve İcrâsı Lâzım Gelen Tedâbîrden Bâhisdîr*, *Hadîkatü'l-Ukalâ Fî İddihâr-ı Ezhâri'l-Fuzalâ*, *İrşâd*, *Kudûrî Tercümesi*, *Levâyh*, *Manzûm Tercüme-i Lemeât*, *Merâsîdu'l-Hikem*, *Minhâcü'n-Necâh İlâ Mirâci'l-Felâh*, *Müzekkî's-Sıbyân*, *Şemmetü'l-Esrâr*, *Şeref-nümâ*, *Tahkîkü't-Tasrîf*, *Tuhfetü'l-Lebîb* adlı eserleri vardır (Arslan 2014c: e-makale).

d) Çırpanlı-zâde Ali Haydar Bey (1300/1884-1333/1917)

Ali Haydar Bey, Elazığ'a bağlı olan Kesrik'te 1300/1884 yılında doğmuştur. İbrahim Bey'in oğlu olan Ali Haydar Bey'in, dedesi Çırpanlı Mustafa Paşa'dır. Annesi Fatma Hanım, Elazığ'da bir süre idare başkâtipliği yapan Bekir Efendi'nin kızıdır. Ali Haydar, ilk eğitimine Kesrik'te bulunan mahalle mektebinde başlamıştır, sonra Harput medreselerinde eğitime devam etmiştir. Burada Kamil Paşa Medresesinde Hacı Hamid Efendi ve oğlu Kemal Efendi'den ders almıştır. Bir süre sonra medreseden ayrılp evine çekilmiştir. Dolayısıyla şairin, eğitimi uzun sürmemiştir. Mutasavvıf olan Beyzâde Ali Rıza Efendi'ye intisap etse de tasavvufta da kararlılık göstermeyen şairin, aydın bir aile çevresi vardı. Ali Haydar, eğitimini yarım bırakmış olsa da İstanbul'dan getirmiş olduğu dinî, felsefî ve sosyal konularda yazılan kitapları okumaya devam etmiştir. Elazığ'da matbaa müdürü olan şairin bundan önce Vilayet Gazetesi'nde makale ve şiirleri yayımlanmıştır. Ali Haydar Bey, gençleri yazı yazmaya teşvik etmiştir. I. Dünya Savaşı esnasında 27 Haziran 1333/1917'te vefât etmiştir. Ali Haydar Bey'in mezarı Elazığ'a bağlı Monik'e giden yoldadır. Şiirlerinde divan şairlerinden Fuzûlî ve Nedîm'in, yeni edebiyat şairlerinden ise Fikret'in etkisinde kalmıştır. Şair makale, tenkit ve manzumelerini Mamuretülaziz gazetesinde yayımlamıştır. Şairin bunlar dışında matbu eseri bulunmamaktadır (Aksoyak 2014: e-makale).

e) Şeyh-zâde Ali Haydar

İzmir medreselerinde hocalık yapmış olan Ali Haydar, bazı edebiyatçıların yetişmesine emeği geçmiş olan bir din adamıdır. 1892'de medrese eğitime devam etmiş olan şair, Fâik Paşa Medresesinde hocalık yapmıştır. Şairin, sadece *Hediyecik* adlı bir çeviri kitabı bulunmaktadır (Sona, 2018: 431'den Naklen Huyugüzel 2000: 53).

f) Fenâî-zâde Ali Haydar

Hayatı hakkında bilgi tespit edilemeyen, 1895 yılında hayatta olduğu bilinen Fenâî-zâde Ali Haydar, şiir meraklısı biridir. Zamanla oluşturduğu şiir mecmuasının değerli bir eser haline geldiğini ve küçük bir risâle şeklinde basıldığında insanlara faydalı olacağını düşünmüş ve bu eseri, 1895 yılında "*Tuhfetü'l-Garâm*" adıyla bastırmıştır (Sona 2018: 427).⁴

g) Seyyid Hasan Haydar (Şeyh Hasan Haydar)

Kaynaklarda ve şuara tezkirelerinde, Seyyid Hasan Haydar'la ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Şairin nerede ve ne zaman doğduyuyla ilgili bir bilgi elde mevcut değildir (Üstün 2012: 4). Eserinden yola çıkarak şairin hayatıyla ilgili şu bilgiler elde edilmiştir: 1810'lu yıllarda doğduğu tahmin edilen şairin, doğum tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. 19. yüzyıl divan şairlerinden biri olan şair, "mersiyelerin sonlarına hicri 1255, 1256, 1257, 1258, 1265, 1271 ve 1272 yıllarını yazmıştır. İlk yıl olan hicri 1255 miladi 1839'da tekabül etmektedir." Bu tarihten yola çıkarak şairin doğum yılı,

⁴ Mecmuanın içeriğiyle ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Sona 2018: 427-451.

1810'lu yıllara denk gelmektedir (Şıgva 2012: 18). Rifâî tarikatına mensup olan şair, divan tertip edecek kadar kendini yetiştirmiştir. Şair, *Dîvân*'ının sonunda eserini 1273 yılının muharrem ayında (M Eylül 1856) yazdığını belirtmiştir. Buradan yola çıkarak şairin 19. yüzyılda yaşadığını anlamaktayız (Üstün 2012: 4). Şeyh Hasan Haydar'ın, Es-Seyyid Eş-Şeyh Hasan Haydar Er-Rifâî El-Keyyâlî adından yola çıkarak onun Hz. Hüseyin'in soyundan gelebileceği ve şeyhlik makamına yükselebildiği neticesine ulaşılabilir. Şairin, *Dîvân*'ında Rifâîliğin kurucusu Seyyid Ahmed Rifâî ve Keyyâliyye kolunun önderi olan İsmâil Keyyâlî üzerine hece ve aruz vezniyle yazılmış övgü konulu şiirler yer almaktadır (Şıgva 2012: 20). Din ve tasavvuf konularına şiirlerinde çoğunlukla yer veren şair, dinin ve tasavvufun inceliklerini şiirlerinde ele almıştır (Üstün, 2012: 4-5). Şeyh Hasan Haydar'ın, *Dîvân*'ında Hacı Bektâş-ı Velî'ye na't yazması ve On İki İmâm ile ilgili şiirler yazması onun Bektâşilik düşüncesine yakın biri olduğunu göstermektedir. Şairin H 1319 M 1901-1902 yılından sonra öldüğü bir şiirinin sonuna düşürdüğü tarihten anlaşılabilir (Şıgva 2012: 21-23).

3. Mecmuanın Muhteva Özellikleri

Ankara Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda "06 Mil Yz A 2762" arşiv numarasıyla kayıtlı mecmuadaki şiirlerin tamamının konu akışından, dil ve üslup özelliğinden ve mensur kısımlarındaki açıklamalardan hareketle bu eserin tek bir kişiye ait olabileceği (Haydar) ve mahlas kullanılmayan şiirlerin de Haydar'a ait olabileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla mecmuada bulunan 135 şiir Haydar (Ali Haydar)'a aittir. Koca Râgıp Paşa'ya ait bir beyitle eser, 136'sı manzum ve 11'i açıklama mahiyetinde mensur olmak üzere toplam 147 metinden meydana gelmektedir.

İncelenen eserde Arapça ve Farsça şiirler bulunmamaktadır. Eser manzum ağırlıklı yazılmış olup hece ölçüsüyle yazılmış bir şiir haricinde diğer şiirler aruz ölçüsüyle yazılmıştır. Mecmuada bulunan manzumeler 1 beyitten 80 beyite kadar değişen uzunluklarda olup nazm, kıta, gazel, şarkı, müseddes, müfred, mesnevi, nefes, terci-bend, müsemmen, muhammes gibi nazım şekilleriyle yazılmıştır. En fazla bulunan nazım şekilleri "nazm", "kıta" ve "gazel"dir. Mecmuada bazı manzumelerin başına nazım şekillerine ya da türüne işaret eden başlıklar (Gül Bülbül Hakkında Gazeliyyât / Kıtaât/ Şarkı vb.) yazılmıştır. "Kıtaât" başlığı altında "kıta" nazım şekliyle yazılan şiirlerin yanı sıra farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlere de yer verilmiştir. Şair kimi zaman nazım şekillerinde bazı tasarruflarda bulunmuş ve bunu, "manayı açıklamak ve anlamak için" yaptığını söylemiştir. Örneğin, "kıtaların altına aynı kafiye bir iki mısra eklediğini" belirtmiştir. Buna benzer tasarruflar, şairin yeni bir nazım şekli veya türü arayışı içinde olduğunu göstermektedir. Fakat bu tasarruflara, yeni bir nazım şekli demek mümkün değildir. Şairin sonradan farklı bir mürekkeple eklediği mısralar/beyitler { } arasında gösterilmiştir.

Eserdeki derkenarların bazıları farklı renkte bir mürekkeple yazılmıştır. Dolayısıyla bu derkenarların ve zaman zaman dizelerin arasında bulunan farklı renkte bir mürekkeple yazılan kısımların sonradan eklendiği anlaşılmaktadır. Mecmuada bulunan bazı başlıklar/ek bilgiler parantez içinde yazılmıştır. Şairin mahlası -şiirlerin çoğunda- üzerine bir çizgi çekilerek belirginleştirilmiştir. Ayrıca şair 12b-13b sayfaları arasında bulunan bir gazelin yirmi dört beyitten müteşekkil olduğunu belirtmek için makta beyitinin altına "24" yazmıştır. Bazı şiirler iki defa yazılmıştır. Ayrıca eserin fotoğrafını çeken kişi 8b ve 9a varlığını iki defa çekmiştir. Fark şu ki, 8b sayfasında biten şiirin son bendini yazmayı unutan şair, bu 6 satırlık son bendi başka bir kâğıda yazıp sayfanın arasına koymuştur. Bu parça ilk çekimde, 9a sayfasına konulmuştur. İkinci çekimde ise ters bir biçimde 8b sayfasına konulmuştur. Böylece ilk çekimde 9a sayfasında üzeri kapanan şiir parçası da ortaya çıkmıştır.

Eserde metinleri birbirinden ayırmak için de şiirlerin başlangıç ve bitiş yerlerine iki yuvarlak (oo), üç yuvarlak (ooo), tek çizgi (-), iki çizgi (- -) konulmuştur ve genellikle tekrar eden mısralar/beyitler veya vasita beyitleri yerine “eyzan” ifadesi kullanılmıştır. Bazı sayfalarda farklı renkte bir mürekkeple yazılmış olan “eyzan” ifadeleri silinerek yerine iki yuvarlak (oo) konulmuştur (13b, 14a ve 14b). Mecmuada bulunan bazı şiirlerin bitmediğini göstermek için de “velehu” ifadesi yazılarak şiirin devam ettiği belirtilmiştir.⁵

Şiirler kaleme alınırken ya da alındıktan sonra şairin bazı durumları açıklama ihtiyacı hissettiği görülmektedir. Bu açıklamalar mensurdur ve kısa tutulmuştur. (Sadece 24a sayfasının tamamı mensur yazılmıştır.) Bu izahlar genellikle şiirlerin arasında olup içerikleri ya da yazılış amaçları hakkında bilgi vermek için kaleme alınmıştır. Bazı mensur metinlerin başında içerik hakkında fikir veren başlıklar da bulunmaktadır. Şair mecmuanın 1a varağından önceki sayfada bulunan açıklama kısmında, “manayı açıklamak ve anlamak için kıtaların altına aynı kafiyede bir iki mısra eklediğini” belirtmiştir. Başka bir açıklamada, “eşine olan sevgisini dile getirmek için bu şiirleri yazdığını” söylemiştir. 12b sayfasında, “eşinin ölümünden sonra mana âleminde onu müşahede ettikten sonra yazdığı gazellerin o sayfadan itibaren başladığını” söylemiştir. 13b sayfasında, “eşine olan sevdasını dile getirdiği mısralar”, 16a sayfasında, “ölen eşi adına düzenlediği hüznün verici beyitler” olduğunu belirten açıklamalar mevcuttur. 29a sayfasında “kıtanın manası için altına tek çizgi çekilerek dört mısra ile manayı açıkladığını” belirtmiştir. 29b sayfasında ise, “kıtaların altına tek çizgi çekilerek yeni bir usulle mısraların eklenerek belirsiz kalan manaları açıkladığını ve anlam verdiğini” belirtmiştir. Dolayısıyla şair yazdığı şiirleri kim için, niçin ve hangi hallerde yazdığını, manzumelere eklediği mısraları ve beyitleri niçin eklediğini mensur kısımlarda açıklamıştır.

Eserde iki şaire ait şiirler yer almaktadır. Şairlerin isimleri, nazım şekillerine göre şiir sayıları, yaşadıkları yüzyıllar ve şiirlerde kullanılan aruz kalıpları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1: Mecmuada Yer Alan Şairler ve Nazım Şekillerine Göre Şiir Sayıları

Şairin Mahlası	Şiir Sayısı/Nazım Şekli
Haydar (Ali Haydar)	46 nazm
	41 kıta
	22 gazel
	7 şarkı
	6 müseddes
	5 müfred
	4 mesnevi
	1 nefes
	1 terci-bend
	1 müsemmen
	1 muhammes
Koca Râgıp Paşa	1 beyit

Tablo 2: Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar

Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl

⁵ Velehu, genellikle şiir mecmualarında ya da tezkirelerde şairin birden fazla şiirine veya beytine misal verilecekse kullanılan bir tabirdir.

Haydar (Ali Haydar)	18.-19. yüzyıl(?)
Koca Râgıp Paşa	18. yüzyıl

Tablo 3: Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Aruz Kalıpları

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün	Bahr-i Hezec (Hezec Bahri)
Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün	Bahr-i Remel (Remel Bahri)
Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün	Bahr-i Remel (Remel Bahri)
Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün	Bahr-i Müctes (Müctes Bahri)
Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün	Bahr-i Hezec (Hezec Bahri)
Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün	Bahr-i Hezec (Hezec Bahri)
Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün	Bahr-i Remel (Remel Bahri)
Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün	Bahr-i Remel (Remel Bahri)
Mef' ülü Mefâ' ilün Fe' ülün	Bahr-i Hezec (Hezec Bahri)
Müstef' ilâtün Müstef' ilâtün	Bahr-i Recez (Recez Bahri)
4+4=8	Hece Ölçüsü

Sonuç

Bu çalışmada, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda "06 Mil Yz A 2762" arşiv numarası ile kayıtlı eserin değerlendirilmesi, Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) kapsamında hazırlanan tablolar üzerinde yapılmıştır. 33 varaktan oluşan "06 Mil Yz A 2762" numaralı şiir mecmuasında bulunan 135 şiirin kaynaklarda bulamadığımız yeni bir Haydar (Ali Haydar) isimli/mahlaslı şaire ait olduğu tahmin edilmektedir. Koca Râgıp Paşa'ya ait bir beyitle birlikte mecmuada 136'sı manzum ve 11'i mensur olmak üzere toplam 147 metin bulunduğu tespit edilmiştir. Eserin 18. ve 19. yüzyılda yazılmış olabileceğinden hareketle "Haydar" ve "Ali Haydar" isimli şairler incelenmiştir. Fakat tespit edilen şairlerin hiçbirinin çalışmamızdaki kişi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla bu kişinin edebiyat tarihine kazandırılmış yeni bir "Ali Haydar" olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca bu eser, Milli Kütüphane'de "Mecmûa-i Eş'âr" adıyla kayıtlı olsa da bir mecmua hüviyeti göstermemektedir. Dolayısıyla bu eserin "Haydar (Ali Haydar)" isimli şaire ait olan bir "şiir defteri" olduğunu söylemek mümkündür. Eserde yer alan şiirlerin Alevî-Bektâşî geleneğine yakın olması bakımından şiirleri yazan kişinin de bu kültüre yakın bir şahsiyete sahip olabileceği tespit edilmiştir.

Kaynakça

- Akgül, Ahmet (2020). Milli Kütüphane'de Kayıtlı Bir Şiir Mecmuasının (06 Mil Yz A 7131) Mestap'a Göre Tasnifi. *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 7(18), 177-202.
- Akgül, Ahmet ve Çetin, Kamile (2013). Milli Kütüphane'de Kayıtlı Bulunan Bir Şiir Mecmuası Üzerine. *Turkish Studies*, 8(1), 99-126.
- Aksoyak, İsmail Hakkı (2014). Ali Haydar Bey, Çırpanlı-zâde. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-haydar-bey-cirpanlizade> [Erişim Tarihi: 16.03.2021].

- Arslan, Mehmet (2014a). Ali Haydar Bey, Mihaliçli. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-haydar-bey-mihalicli> [Erişim Tarihi: 16.03.2021].
- Arslan, Mehmet (2014b). Haydar, Ali Haydar Efendi, İstanbullu. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haydar-ali-haydar-efendi-istanbullu> [Erişim Tarihi: 16.03.2021].
- Arslan, Mehmet (2014c). Ali Haydar, Akşehirli-zâde. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-haydar-aksehirlizade> [Erişim Tarihi: 16.03.2021].
- Arslan, Tülin (2018). *İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesindeki Şr 60 ve 89 Numaralı Şiir Mecmuaları (İnceleme, Metin ve Mestap'a Göre Tasnifi)*. Ankara: Gazi Üniversitesi, SBE Yüksek Lisans Tezi.
- Atik Gürbüz, İncinur (2019). İBB Atatürk Kitaplığı "K403" Numaralı Mecmuanın MESTAP'a Göre Tasnifi. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 22, 37-110.
- Aydemir, Yaşar (2007). Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler. *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları*, 2(3), 122-137.
- Ayverdi, İlhan (2011). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Devellioğlu, Ferit (2003). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilçin, Cem (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Direk Bolat, Burcu (2018). *Milli Kütüphane 06 Hk 687-1 No'lu Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin ve MESTAP'a Göre Tasnifi)*. Ankara: Gazi Üniversitesi, SBE Doktora Tezi.
- Ercan, Özlem ve Hocaoglu Alagöz, Kadriye (2018). Metin Neşri Çalışmalarına Bir Katkı: Müstensihlerin İmlâ Tasarrufları ve Kullandıkları Rumûzlar. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 149-178.
- <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/mecm%C3%BBa-i-esar/85356> [Erişim Tarihi: 16.03.2021].
- Huyugüzel, Ömer Faruk (2000). *İzmir Fikir ve Sanat Adamları (1850-1950)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İbrahim Cûdî Efendi (2006). *Lügat-ı Cûdî* (haz. İsmail Parlatır, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar). Ankara: TDK Yayınları.
- İpekten, Haluk (2015). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Köksal, Mehmet Fatih (2012). Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnif Projesi (MESTAP). *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII-Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* (haz. Hatice Aynur, Müjgân Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru, Ali Emre Özyıldırım). İstanbul: Turkuaz Yayınları, 409-431.
- Mecmûa-i Eş'âr*, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 2762.
- Muallim Nâcî (2009). *Lügat-i Nâcî* (haz. Ahmet Kartal). Ankara: TDK Yayınları.
- Sona, Fatih (2018). Ali Haydar'ın Tuhfetü'l-Garam İsimli Şiir Mecmuası. *Filolojide Akademik Araştırmalar*, (ed. Ruhi İnan-Mahmut Babacan). Ankara: Gece Kitaplığı, 427-451.

Şıgva, Bülent (2012). *Şeyh Hasan Haydar Dîvânı (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, SBE Doktora Tezi.

Şimşek, Selami (2017). *Tasavvuf Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Litera Yayıncılık.

Üstün, Esra (2012). *Seyyid Hasan Haydar Dîvânı (İnceleme-Metin-İndeks)*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, SBE Yüksek Lisans Tezi.

www.mestap.com [Erişim Tarihi: 16.03.2021].

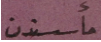
Yorulmaz, Hüseyin (1989). *Koca Rağıp Paşa Divanı (Araştırma ve Metin)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, SBE Yüksek Lisans Tezi.

Tablo 4: Mecmuanın MESTAP Şablonuna Göre Tasnifi

Yaprak Numarası	Mahlas ⁶	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli /birimi	Vezin	Açıklamalar
*		Bir uzun müddet hayât-ı bâkir eylersen bu gün Yâr olur cânân olan öz cânîña ferdâsı gün Silk-i 'irfân-ı vâdîde aşlını idrâk için Ehl-i 'aşka böyledir her devrede hâl-i şu 'ün		Nazm	---/---/---/---	Sayfa numarası yoktur.
*		Me'sesinden(?) ⁷ maşşadı hep böyle bulmuşlar bütün Çeşm-i kalb-i 'âşîka Hakk andan olmuşdur nühûn(?) ⁸ Eylesin kâbil mi gaflet ile râ'î her 'uyûn Der ki ol 'aşkıdır esâsen 'ârife 'ilm-i bu'tün		Nazm	---/---/---/---	Sayfa numarası yoktur.
*		Her şâi' riñ kalbinde muzmer kalan ma' nâyı taşrih u tefhim için zîr-i kıt' âta birer haţ keşîdesiyle 'aynı kâfiyede bir iki mışrâ' 'ilâvesi uşûl ittihâz edilmişdir façaţ bâlâda muharrer olduğu gibi fazla mışrâ' 'ilâve edilmemelidir ki şî' riñ şîvesini bozmasın.	Mensur Metin Manayı açıklamak ve anlamak için kıtaların altına aynı kafiyyede bir iki mısra eklendiği ile ilgilidir. Sayfa numarası yoktur.			
1a		Eşer-i 'aşkla kalan sırf kuru bir lâfda o söz Rûhla nefsi bir eden hem-dil ber-şâfda o söz Etme zan nefsin e karşı şehvet-âmiz maķâl Terk-i dünyâla muşaffâ-hâl a' râfda o söz		Nazm	.../.../.../...-	Başlık: (Hâl-i Tecerrüd)
1a		Dâsdan bu da bulunsun. (Haķ doğruların yardımcısıdır okumasınlar diye yırtıp atmadım.)	Mensur Metin Allah'ın doğruların yardımcısı olduğu söylenir. (“Okusunlar diye yırtıp atmadım” demek istemiş olabilir. Bu cümlede anlam bozukluğu var.)			
1a		Şâbb-ı emred bulunduğum eşnâda müte 'ehhil iken ezber-i zamân içinde bâ-emr-i Hudâ vuķû' bulan bir	Mensur Metin Şairin gençlik zamanında, vefât eden eşine duyduğu sevgi üzerine söylediği şiirlerin bulunduğundan bahseder.			

⁶ Eserde bulunan şiirlerin tamamının Haydar (Ali Haydar)'a ait olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca şairin isminin/mahlasının bulunduğu durumlarda mahlas ayrıca belirtilmiştir.

⁷

⁸

		‘illet durmadan irtihâl-ı dâr-ı beķâ eden ħaremim ħaķķında mücerred bir eķer-i sevdâ olmaķ üzere söylenilen eķ‘âr-ı ‘âcizânemdir.	Başlık: (Ezkâr-ı Cehâlet u Eķ‘âr-ı Şabâvetim)			
1a-3b		Ĥâlık şan‘ atında küll-i ħudret Maĥlûķda mıdır rüsvâ-yı ħuvvet	Aķtâb-ı e‘âzümü’l-evvelîde Ensâb-ı Muĥammed u ‘Alîde	Mesnevi / 80		---/---/---
3a		Ĥuvvet cemî‘ zamânda muĥtâc-ı ħudret-i Ĥudâdır ki rikâb-ı Ĥüseyn serverü’ş-şühedâdır vezîr-i ħudret-i Cenâb-ı Ĥudâ ise şâh-ı şehîd-i Kerbelâ olan dâmen-i Ĥüseyn-i ibn-i ‘Aliyyü’l-Murtażâ iledir demişlerdir anıñ-içün Ĥazret-i Rabbü’l-‘İzzet-i Zü’l-Ĥudretiñ murâd-ı ‘alîleriyle	Mensur Metin Hz. Ĥüseyn’in şehitlerin önderi olduğu, Allah’ın kudretinin veziri Hz. Ĥüseyn’le birlikte olduğunu eskilerin söylediğini belirtmiştir. Buradan hareketle Allah’ın yardımını istenmiş olmalıdır. Cümle yarım kaldığı için ne demek istendiği tam anlaşılmamaktadır.			
3b-4b	Ĥaydar	Ĥılsım-ı nûr-ı nübüvvet ħuĥb-ı lâhûûdedir Dönderir gerdün gibi çarĥ-ı serîr-i devleti	Ĥaydarâ bâbü’l-ĥarem miftâĥı ehlullâhdır Ol anaĥtardır açan hem döndüren cem‘iyyeti	Kit‘a / 25		---/---/---/---
4b-5b	Ĥaydar	Çıkıyor durduğu yerde ser-i eflâke o rûĥ Kendini kendide ber-hevâyıla seyr etmek için	Ĥaydar etme bu taĥassürle şikâyet ‘aşķdan Ol rızâsın ħadere Ĥaķķa boyuñ egmek için	Kit‘a / 24		---/---/---/---
5b		Gönlüm ağlar çeşmim ağlar ĥâmem ağlar ey felek Çekdiğim derd-i firâķ-ı yâre bu derdĥânedede Ben naşıl âĥ etmeyim âĥ ĥâk-ı yâre ‘aşķ için Ĥâk-ı yâre ‘aşķ için âĥ ħalmıřım ferdĥânedede {Vaşlını ferdâda Yârab etme ol sed-ĥânedede}		Kit‘a		---/---/---/---
6a	Ĥaydar	Ey melek-rû nev-civânken ĥâke gitdiñ vâĥ henüz Gözlerim firĥatle ağlar gönlüm eyler âĥ henüz	Ĥaydarâ gülşen-serây-ı dehrde bir laĥza kim Şâd u ĥandân olmasın gönlün seniñ ĥam-ĥâĥ henüz	Gazel / 9		---/---/---/---
6b	Ĥaydar	Cânımı cânânım alsın derdden âzâd eylesin Hem-serim olsun beni ĥâkimle âbâd eylesin	Etmesin mes‘ûd sivâle yâr-ı Ĥaydar gönlünü Ba‘demâ ister beķâ dârında bünyâd eylesin	Gazel / 9		---/---/---/---

7a	Nazar-gâhında mişliñ yođ saña ol rütbe efgende Cigerden tâ tüten 'aşkımla âh ü iftirâkıım var Bu rütbe şıdık-ı 'aşkıñda erilse vaşlıña lâkin Ol 'aşkıñ ħalline Bağdâd gibi râh-ı 'ırâkıım var {Reh-i ħâkiñde bu nüket pek çok meşâkıım var}		Kıt'a	---/---/---/---	
7a	'Aşkıñda olan nefġ-i ħayât ħalb olacağdır Ķurbân nigâhında seniñ nür-ı Ĥudâya Mevlâ diye Mevlâda gönül ħaldığı demde Leylâyı sırrım sevĶ edecek 'arş-ı 'ulâya {Mevşüli benim geldiği dem bâķi verâya}		Kıt'a	--/---/---/---	
7a	Ĥasret-i yâr ile yandı dil bükâ-yı 'aşĶdan Eşkim oldu nehr-i cüşâniñ suyu çağlar gibi Sâĥa-i ħalbim tecellî-gâh-ı 'aşĶ'llâhdan Çok mu olsa Tûr-ı Sînâda yanar dağlar gibi {Söndürür o âteşi ĤaĶ rahmeti seller gibi}		Kıt'a	---/---/---/---	Bu bend, 20a sayfasında da bulunmaktadır.
7a	Parlayan zülfüñ degildir cebhe-i pâkinde nür Dalğalandırmaz mı nûruñ gönülümü ey mişl-i ħûr Dil naşıl ħayy cylesin naĶş-ı nigârın ey perî Pîş-i çeşmimden ħayâliñ olmuyor bir dem ki dūr {ŞâdıĶ mı olsa nefġ-i İsrâfîl gibi şıdıkında şûr}		Nazm	---/---/---/---	
7a	Ey melek-rû cigerim pâresi sensiñ billâĥ Bu sözümle size 'aşkıım ola dâ'im her gâĥ {Bî-ĥaber ħâl ile geçdi bu sivâdan şanma} {Sende ol sîret-i ħabrimdeki ħâle âgâĥ} {Tâ-be-maĥşer bu şadâĶat saña olsun lillâĥ}		Nazm	..-/-.../.../...-	Bu bendin son 3 mısraı derkenardadır. Ayrıca bu bendin son mısraı, 20a sayfasında bulunan bir bendin son mısraı olarak da yer almaktadır.
7b	Âsumâni melegim nür-ı Ķamerden mi yüzüñ Şeb-i târîkime doğduñ ayıñ on dördü gibi Cigerimde tüten 'aşkıım ile 'anber ĶoĶulu Sensiñ ol gül baña PeyĶamberimiñ verdi gibi {Ĥâl-i 'aşkıım bu şıdıkdan oldu ferd ferdi gibi}		Kıt'a	.../.../.../...-	Bu bend 19b sayfasında da bulunmaktadır.
7b	Melegim ĥüsnüne Leylâları ħayrân gördüm Ĥüsn [ü] 'aşĶ içre seni gönlüme sultân gördüm Ĥasretiñle uyuyorken şeb-i bedriñde seniñ Leyle-i Ķadriñe ben cânımı Ķurbân gördüm {Bu şıdıkda saña hem kendimi öz cân gördüm}		Nazm	.../.../.../...-	

7b-8b	Haydar	Âsumân-ı feyzimiñ âşarı seniñ ey melek Bu şeb-i târikimiñ envârı seniñ ey melek Tâm ziyâlî mâhımıñ ruhsârı seniñ ey melek Hem kemâl-i ‘aşkımiñ esrârı seniñ ey melek Rûz-ı fîrûzuñ tecellî-zârı seniñ ey melek Gönlümüñ hürşîd-i pertev-bârı seniñ ey melek	Ol ‘ulüvv-i şânla taqđis eyleyen zâtın seniñ ‘Aşk-ı dil-süzumdaki sırr-ı cemâl-i rüşeniñ Mahrem-i yektâsı o ‘aşkıdır ser-â-pâ gül-teniñ Çok mu olsa noqtası Haydar ruhunda o beniñ Gönlümüñ başdan başa âmâlî seniñ ey melek Bu nigâhda gözlerim eşkâlî seniñ ey melek	Müseddes-i müzdevic / 7	---/---/---/---	
8b-9a	Haydar	Ey perî-peyker cemâl-i nûr-ı Raḥmân mısıñ Mâh-ı Kerrübî-şifât-ı ‘arş-ı Yezdân mısıñ	Der şu şî‘riñ mışrâ‘ında ‘âşıkıñ Haydar size Öz mücessem mihrîbânım dilber-i cân mısıñ	Gazel / 11	---/---/---/---	
9a-9b	Haydar	Cânımıñ cânânı seniñ ğayrı cânâ istemem Bu dil-i şeydâya senden ğayrı Leylâ istemem	Ey melek-rû ‘aşkımiñ şıdķında şâbit Haydarıñ Siz gibi bir yâre karşı der ki hem-pâ istemem	Gazel / 16	---/---/---/---	
10a-10b	Haydar	Ger olaydı havl-i rûḥâniyyetim erler gibi Er olurdu bende bir vuşlatla serverler gibi	Bir gönül kıldıñ mehâ bir ḥaķıķı yâr için Bir ḥaķıķı yâr için ol Haydarâ rûḥ-ver gibi	Gazel / 12	---/---/---/---	
10b-11a	Haydar	Ey melek-şûret seniñ ben ḥasretiñle yanmadan Gözlerimden kanlı yaşlar aķdı âh seller gibi	Haydarâ tab‘-ı bülendîñ dâ‘imâ olsun ref‘ Bu faşâḥatle şî‘r [ü] inşâda eşherler gibi	Kit‘a / 14	---/---/---/---	
11a		Bu ‘aşkımda benim cümle güzeller bir güzel olsun O bir dâne güzel yüzlüm baña yâr-ı evvel olsun Rehiñde eylemek kurbân için cânânıma cânım Ḥayâtım vaķf olup ric‘at-gehim rûḥ-ı ezel olsun {O rûtbe-baḥş-ı cân cânânıma nezren bedel olsun}		Nazm	---/---/---/---	
11a		‘Âşıkım billâhi ol gül-çehre-i rûḥ-pervere Eyledim terciḥ ḥüsnüñ her perî u peykere Bekleyip vaşlñ muvâlâtında ‘aşk-ı dil ile Cân fedâ kılmak sezâdır siz gibi bir dilbere {Böyledir hâl-i şadâķat ‘âşık-ı ḥâkistere}		Nazm	---/---/---/---	
11b-12a	Haydar	Mihr-i fecrinde seniñ bu şeb-i zulmetiñde mi Melegim nûr-ı vişâlîñ ile hem-hâl eyle	Haydar artık elverir çekdiceğîñ bunca keder cevri ‘Aşkı bir şûret-i dil hâl ile icmâl eyle	Kit‘a / 20	---/---/---/---	
12a		‘Âşık denilen ma‘şûķa vuşlat Eylerse bulur rûḥı aşâlet Var ânda ebed sırr-ı ḥaķıķat Şıdķında mıdır maķşûda ric‘at		Nazm	---/---/---	
12b-13b	Haydar	Sineñ olmuş nefehâtım cânıñ olmuş cigerim Sen kesilmiş o cigerden sizi ben pek severim	Etdiñ Haydar kûlunu zülfüne bend emrine râm Âh bu sevdâ ile Mecnûn gibi yollar gezerim	Gazel / 24	---/---/---/---	Bu şiirin yirmi dört beyitten müteşekkil olduğunu belirtmek için makta beyitinin altına 24

							yazılmıştır.
12b Derkenar	(Rü'yet-i hayâl-i ahsen-cemâl bir 'aşk hâlidir) 'Arş-ı mu'allâdaki o rûhânî u nûrânî olan ser-â-pâ ten-i nermîniyle ahsen-i cemâlini ba'de'l-vefât bir def acık 'âlem-i ma'nâda müşâhede eyledikten sonra yâd edilen gazeller de bunlardır.	Mensur Metin Şairin, eşinin ölümünden sonra mana aleminde onu müşâhede ettikten sonra yazdığı gazeller olduğu söylenmektedir. Parantez içindeki cümle derkenardadır.					
13b	Ve sevda-yı hubbuında şu mışrâ'ları yâd ederim.	Mensur Metin Eşine olan sevdasını dile getirdiği mısralar ile ilgilidir.					
13b	Ey melek-sîması seniñ gönlümün Sevgili Leylâsı seniñ gönlümün Cism-i ser-tâ-pâsı seniñ gönlümün Cevher-i yektâsı seniñ gönlümün		Nazm		---/--/--		
13b	Sidretü't- Tübâsı seniñ gönlümün Cennetü'l- me'vâsı seniñ gönlümün Hüsni-bî-hem-tâsı seniñ gönlümün Mâh-ı nev-garrâsı seniñ gönlümün		Nazm		---/--/--		
13b	Âh seniñ 'aşkıñ ile ey meh-likâ Olduğum demdenberü ben mübtelâ Dökdüğüm gözyaşları söyler saña İşte bu güftâr-ı 'aşkı dâ'imâ		Nazm		---/--/--		
13b	Sîneniñ 'aşkıñda âh beytü'l-hâzen Oldu kalbim sâhası ey gül beden Tâ-be-maşşer 'aşkıña yandıqça ben Başka yüzden etmesin Haq şad u şen		Nazm		---/--/--		
14a	Hubb-i fillâh nâmına olsun bu 'aşk Leyle-i Kadriñde tâ şubh u şafaq Hürmetine edilen ezkâr-ı Haq 'Aşkıñ bedrinden etsin mâhı şak		Nazm		---/--/--		
14a	Sûzişâne hasretinle ağlarım Şanki Ceyhün Nehri misli çağlarım Tîğ-i müjgâniñla sînem dağlarım Râh-ı 'aşkıñda seniñ bend bağlarım		Nazm		---/--/--		

14a		Bendeñ olsun ‘ aşık u şâdık seniñ Şâfiyâne sevmege nâzik teniñ Ka‘ be-i hüsnünde vâki‘ o beniñ Âşıkı oldukça ol gül-çehreniñ	Nazm	---/--/--/---	
14a		‘ Âlem-i ma‘ nâda bu çeşmim seniñ Gördüğü demdenberü nermi teniñ Şeklini var etdi ol gül-çehreniñ Oldu kalbim âşiyân-ı meskeniñ	Nazm	---/--/--/---	
14a		Qıldı gönlümde temekkünle qarâr O hayâl-i ‘ âriziñ leyl ü nehâr Tâ-be-mağşer bu mağabbet ey nigâr Çıkmasın kalbimden etsin kâm-kâr	Nazm	---/--/--/---	
14a		Yanmağa âh âteş-i ‘ aşkıñla heb Gördüğüm nermiyeden oldu sebep Ağlarım bu hâle artı rüz u şeb Çün behâ-yı kadriñe yetmez zeheb	Nazm	---/--/--/---	
14a		Rüz-ı dilde şemse sen ol bedr-i mâh Ol o rütbe vâsıl-ı ‘ arş-ı İlâh Senle birleşsin o demde pâdişâh Bu du‘âm olsun kabûl-i bâr-gâh {Sîne-i ‘ uşşâkıñ olsun taht-gâh}	Nazm	---/--/--/---	
14a		‘ Âşıkıñ Mevlâyı bulsun ol zamân Rûh-ı nûrânisi olsun âsumân Âsitân-ı dergehin etsin mekân Söylesin ‘ aşkıñda bu ismin o ân	Nazm	---/--/--/---	
14b		Sâha-i kalbimde sen ol meh-cemâl Hâl u kâlim senle olsun re’s-i mâl Vuşlatıñla hem de leylim ber-kemâl İçsin ‘ uşşâkıñ o dem âb-ı zülâl	Nazm	---/--/--/---	
14b		Leyle-i bedriñe ben ‘ uşşâkıñım Ol güzel nûr çehreñe müştâkıñım Hâşılı meftûn-ı hüsn-i ahlâkıñım Hem o yüzden ‘ aşık-ı hallâkıñım	Nazm	---/--/--/---	
14b	Haydar	Çeşmimiñ sensiñ benim nûr-ı ferî Hem-ser-i sevdâma sineñ bisteri Hâkimiñ sen ol haqîkat-güsteri Ağlayıp bu hâl ile der Haydarı	Nazm	---/--/--/---	

14b		Baş koyup sineñde ölmek isterim Şefkatiñden ben bu luflu beklerim Taht-ı hâke böyle gitmek dilerim Gözyaşımla hep şu beyti söylerim		Nazm	---/---/---	
14b		Çarhımı döndürmesin devr-i felek ‘Aşkımın ‘aksinde ey hüsn-i melek Müstaķim olduķça ben ‘aşkıñda tek Rabı-ı kalbim etmesin Allâh tek		Nazm	---/---/---	
14b		Hâsbeten lillâh yüzün görsün gözüm Ay yüzünle ğarķ-ı nûr olsun yüzüm İşte ben ölsem de bu sözdür sözüm Şu hâķîķat ile sañadır özüm		Nazm	---/---/---	
14b		Ağlayım âh tâ-be-maḥşer ben saña Eyledikçe ‘aşkıña şıdķ u vefâ Bu bükâ-yı şâdıķânemle ayâ Dâ’im olduķça bu ‘aşķım bî-riyâ		Nazm	---/---/---	
15a-16a		Ey mâh-ı felek ḥayâl-i nûrum Gül yüzlü melek sensin sürürüm Sen benle misiñ mişâl-i ḥûrum Ben sende iken senden de dûrum Artdıķça artar ye’s ü fütûrum Allâh bu benim bend-i kuşûrum	Ey ehl-i semâ bād-ı ḥafîf ol Tâm mâha bedel cism-i laṭîf ol Sen hüsn-i melek-şûret zarîf ol Nâzîk dil ile ğâyet ‘afîf ol ‘Uḳbâda daḥi bint-i şerîf ol Ol rûtbe-naẓîf edib ‘arîf ol	Müseddes / 13	---/---/---	
16a		Bu da merḥûme ḥaremim nâmına tanẓîm olunan ebyât-ı ḥüzün-âmîzdir.	Mensur Metin Ölen eşi adına düzenlediği ḥüzün verici beyitler olduğu belirtilen açıklamadır.			
16a-18a	Ḥaydar	Ḥâk-i firḳatde vişâlinde yekim Bu ḳadar elfâz ile ma’ nâda şekim Şeb-i Yeldâdaki ‘aşkıñla tekim Edemem terkine maḥv-ı emegim Alamam ben seni şürî melegim Ma’nen aldım seni mâh-ı felegim	Ḥaḳķa versin ruḥ-ı ḥubbi Ḥaydar Ġayrı Ḥaḳdan var mı ey çeşm-i siyer O sözü zihnine dâ’im et yer Der iseñ şıdķ-ile de bu sözü ger Alamam ben seni şürî melegim Ma’nen aldım seni mâh-ı felegim	Müseddes-i mütekerrir / 28	---/---/---	
18a		Ayım olmaz seni dâr etmez isem Burcum olmaz seni yâr etmez isem Yâr için terk-i diyâr etmez isem Bu taḥassürle ḳarâr etmez isem Alamazdım seni ma’nen melegim Bulamazdım seni mâh-ı felegim		Müseddes	---/---/---	

18a		{Tehî gönülüm alınmasın yok} {Tecerrüd-gâhda kaldım çok} Cigerimde tütüyor âteş-i 'aşk Hâl-i firkat ile tâ şubh u şafak Edemezsem seni mahşer günü fark Umarım bildire ol gün baña Hâk	Bilmedim hâl-i şabâvetde iken Şâb-ı emredle cehâletde iken O sebep nefsimde de vâkıf eden O sebep Rabbime de 'ârif eden	Müseddes / 3	..-/.-./.-	Matla bendinin ilk iki mısraı, şiirin geri kalan kısmından farklı bir vezinle (--- / ---) yazılmıştır. Ayrıca makta bendinin son iki mısraı yazılmamıştır.
18a-18b		Şu dünyâ-yı fenâda ger seniñ bir çok kârîñ olsa Birr olmazsa anıñ âh hiç birisinden vefâ gelmez Sever zann etdiğin yârîñ gider fevkinde bir dosta Şifâten olsa da zevceñ o zâten çün cüdâ gelmez {Aña rûhsuz vişâlinde zevâl vardır beğâ gelmez}		Kıt'a	---/---/---/---	
18b		Gamze-i tîğîñle kurbânîñ olursam ey perî Ol demimde 'îd-i azhâ hacc-ı ekberdir baña Meşhedimden kalkdığım dem hem-serim olmak için Mahşer-i kübrâda ol kan rûh-ı yek-serdir baña {Şahşını ğayb eylemez her demde hem-serdir baña}		Kıt'a	---/---/---/---	
18b		Ey perî-peyker reh-i 'aşkıñda hâk oldum yeter Süzinâk-ı hasretiñle sine-çâk oldum yeter Bir dem olsun vuşlatıñla kâm-yâb olmak için Âteş-i 'aşk-ı hâkîkat-dille pâk oldum yeter {Bir hayâtda bir hayâtdan infikâk oldum yeter}		Nazm	---/---/---/---	
18b		'Âlem-i ma' nâda çeşmim rû 'yet eylerken seni Şimdi h'âbımda n' için âh görmez oldu gözlerim Ol kadar yandım tutuşdum mâh-cemâliñ 'aşkına Yok mu rahmîñ vaşlını gözyaşlarımla özlerim {Özdelikte ğayrı olmaz bir dem aşlâ sözlerim}		Kıt'a	---/---/---/---	
18b	Haydar	Muşhaf-ı vechîñdedir nûr-ı Hüdâyî gönülümün Hestî-i rûh-ı şems-i ğarrâda bir meh-ver gibi Bir gönül etdiñ müheyyâ birini Zehrâ ile Haydarâ şâh-ı velâyet mâh olan Haydar gibi {Nice biñ Leylâlarıñ fevkinde kalmış sır gibi}		Kıt'a	---/---/---/---	
18b		Gonca-i bâğ-ı beğâdan yetişen gül yârim var Âteş-i 'aşkı yağan gönülümü dildârım var Rûh-ı Leylâ gibi mâhımla karar etmek için Alacak 'âlem-i hestî de maçar-vârım var {Kesmeme ümîdimi ihsânıña didârım var}		Nazm	..-/.-./.-/..-	

18b Derkenar		Haddimi hiç muğâyese kabûl eder mi fahriye mağâmında şakarda(?) ⁹ taşdıq-i 'ulviyeleri için câ'izdir yoksa	Mensur Metin Bu cümlede bir anlam bozukluğu vardır. Söylenmek istenen anlaşılamamıştır.			
19a		Seniñ ey dil dü 'âlemde bir Allâhıñla vâriñ var Muhammed Muştafa gibi ezelden yâr-i gârıñ var <i>Huve'l-evvel huve'l-âhîr huve'l-zâhir huve'l-bâttın</i> Yed-i kudrettedir her şey' seniñ anda ne kârıñ var {Cenâb-ı Haqq'a bu nükte 'abdsin iftikârıñ var}	Nazm		.../.../.../.../...	Hadîd sûresi 3. âyetten iktibas yapılmıştır. Âyetin meâlî ise şöyledir: "O, ilk ve sondur. Zâhir ve Bâttın'dır." (Altuntaş ve Şahin 2013: 536).
19a		Seniñ ey meh-liğâ cennetde cây-ı ber-çarârıñ var Güneş nûru gibi leme'ân eden kalbden de vâriñ var Şeb-i bedriñ sarây-ı dilde fecr olmuşdur ol günden Ki seniñ mâh-ı tām garrâ-i şemsden 'arşda yâriñ var {Şüreyyâ necmi-âsâ baht u iğbâlînde kârıñ var}	Nazm		.../.../.../.../...	
19a		Çeşm-i âhü niğehiñle ne revâ gamzeñi sen Ne revâ sine-i 'uşşâkıña âmâc etdiñ Cân atan vaşlıña bu gönülümü lâyıq mıdır âh Titredip eşk-i firâkıñ ile emvâc etdiñ {Yağdıñ 'uşşâkıñ o dem vechini minhâc etdiñ}	Kıt'a		.../.../.../.../...	Bu bendin ilk dört mısraı 30a sayfasında da bulunmaktadır.
19a		Seni server eden ey duğter-i dilber peyker Nefha-i âh-ı ciğerdir nefha-i âh-ı ciğer Saña o 'âşık-ı hâkister olursa hem-ser Yevm-i ferdâ-yı qarâr-gehde de rûh-perver eder	Nazm		.../.../.../.../...	
19a		Seni server eden ey duğter-i dilber kimdir Nefha-i âh-ı ciğerdir nefha-i âh-ı ciğer Yevm-i ferdâ-yı qarâr-gehde de rûh-perver eden Saña o 'âşık-ı hâkisteriñ olsun hem-ser {Eylesin mazhar-ı vaşlıñda liğâ-yı 'arş-ver}	Kıt'a		.../.../.../.../...	

9

19b	Cân ü dilden ‘âşık-ı bi’l-ḥaḳḳıñ oldum ben seniñ Sâḥa-i ḳalbimde ḥâşıldır cemâl-i rüşeniñ Oldu rûḥânî baña cânâ ser-â-pâ gül-teniñ Sâḥa-i ḳalbimde ḥâşıldır cemâl-i rüşeniñ	Cân ü dilden ‘âşık-ı bi’l-ḥaḳḳıñ oldum ben seniñ Oldu rûḥânî baña bedr-i cemâl-i rüşeniñ ‘Anber-âsâ sîne-i bûyuñ benim gönüm mü ki Sâḥa-i cânımdadır cânâ ser-â-pâ gül-teniñ {Çok mu ‘âşık olsa meftûnu o vech-i aḥşeniñ}	Şarkı / 2	---/---/---/---	Matla bendi, 33a sayfasının başında da bulunmaktadır.
19b	‘Âşık-ı didârıñım ey dilber-i peyker perî Gönümün mir’atı sensin sen de vuşlat bisteri Senle birleşmiş olan gönümde rûḥânî ḥayât Oldu ser-tâ-pâ vücûd-ı pâkiniñ ḥâkisteri {Tâ-be-maḥşer ben bu şıdk-ı ‘aşkda ḳalsam var yeri}		Nazm	---/---/---/---	
19b	‘Âşıkım cânâ seniñ ol vech-i ra‘nâ tâbına Secde etse çok mu gönüm ḳaşlarıñ miḥrâbına Ḳandır ey sâḳî-i ḳalbim bir ḳadehle ‘âşıkın Teşneyim la‘l-i lebiñ mişlî şarâb-ı nâbına {Ḥızr-ı dil olsun ḥayâtım hem ḳadîmen âbına}		Nazm	---/---/---/---	
19b	Âsumânı melegim nûr-ı ḳamerden mi yüzün Şeb-i târikime doğduñ ayın on dördü gibi Cigerimde tüten ‘aşkın ile ‘anber ḳo[ku]lu Sensin ol gül baña Peygamberimiñ verdi gibi {Hâl-i ‘aşkım bu şıdkdan oldu ferd ferdî gibi}		Kıt‘a	.../.../.../...-	Bu bend 7b sayfasında da bulunmaktadır.
20a	Mâh-ı ḳalb-i âsumânımla olur mu olmasa Leyl-i dil aydınlığı bedriñde gündüzler gibi Nûr-ı ḥürşid-i beḳâla oldu cennet ehline Her yılın meclâ-yı pertev-bârı nev-rûzlar gibi {Hem bedr-i vech-i leyâlî necm-i firûzlar gibi}		Kıt‘a	---/---/---/---	
20a	Bedr-i ḳalb-i âsumânımla olur mu olmasa Şems-i dil aydınlığı leylinde gündüzler gibi Nûr-ı ḥürşid-i beḳâla oldu Dârâ ehline Her yılın meclâ-yı sultânîsi nev-rûzlar gibi {Anda parlar yâr-ı baḥtı rûz-ı firûzlar gibi}		Kıt‘a	---/---/---/---	
20a	Ḥasret-i yâr ile yandı dil bükâ-yı ‘aşkdan Eşkim oldu nehr-i cüşânın şuyı çağlar gibi Sâḥa-i ḳalbim tecellî-gâh-ı ‘aşku’llâhdan Çok mu olsa Tûr-ı Sînâda yanar dağlar gibi {Söndürür o âteşi Ḥaḳ rahmeti seller gibi}		Kıt‘a	---/---/---/---	Bu bend 7a sayfasında da bulunmaktadır.

20a	Ey melek-rü cigerim pâresi sensiñ billâh Bu sözümle saña 'aşkım ola dâ'im her gâh Misk [ü] 'anber koçulu ol ruḥ-ı gül-günuna âh İştîyâken düşdü gönülüm etdigim demde nigâh {Tâ-be-maḥşer bu şadâkat saña olsun lillâh}		Nazm	..-/.-./..-/-	Bu bendin son mısraı, 7a sayfasında bulunan bir bendin son mısraı olarak da yer almaktadır.
20a	Cân ü dilden ḥubb-i fillâh nâmına sevdim seni Sîne-i pâkine al şar etme red bu bendeni {Yevm-i ferdâda unutma terk edip ğaflet ile} {Ḥasret-i 'aşkıñla yanmış bu dil-i efgendeni} {Mevt olan şıdkıñda zuhruñdan ḥakîkat-kerdeñi}		Nazm	.-./.-./.-./.-	Bu bend 26a sayfasının sonunda da bulunmaktadır. Ayrıca bu bendin son mısraı derkenardadır.
20b	'Âlem-i ma' nâda çeşmim rü'yet eylerken seni Şimdi ḥ'âbımda n'içün âh görmez oldu gözlerim Ol kadar yandım tutuşdum ey melek-rü ḥüsnüne Vuşlat-ı âb-ı ḥayâtın cân ü dilden özlerim		Kıt'a	.-./.-./.-./.-	
20b	Meh-cemâlim emelim fıkru ḥayâlim sen iken Metn-i 'aşkıñda me'âl-i ruḥ [u] ḥâlîm sen iken Güherim gül-bün-i miskî-i vişâlim sen iken Re's-i mâlîm bütûn icmâl-i maḳâlîm sen iken Bırakıp da gidivermek geh revâ mı böyle Ḥasret-i vaşlıña yanmış dil-i ḥüznü söyle	Âh-ı 'aşkımla dökerken güzelim eşk seli Sesiñizle mütesellî oluyordu gönülüm Şevk-i ḥüsnüñle seniñ bir ayın on dördü gibi Şeb-i bedriñde tecellî buluyordu gönülüm Bırakıp da gidivermek geh revâ mı böyle Ḥasret-i vaşlıña yanmış dil-i ḥüznü söyle	Tercî' - bend / 3	..-/.-./..-/-	
21a	Sevmek seni âh günâh degildir Âh ğayr-ı ruḥ-ı İlâh degildir	Bir rûḥ ki ruḥ-ı Ḥudâ anıñla Niḳâb-ı meh-i semâ anıñla	Mesnevi / 9	---/.---/..--	
21a	Var olan cânânım olsun Ḥazret-i Raḥmânımın Bendesi olsam yeter Peyğamber-i zî-şânımın		Müfred	.-./.-./.-./.-	
21a	İştîyârımla saña bakmağa kâdir olamam Aña kâdir olacak evvel-i ḥilâkat vardır İştîyârımla seniñ vaşlıña kâdir olamam Aña kâdir olacak Kâdir-i Muṭlaḳ vardır Olduğuyçün saña cânâ bağan ol Ḥâlîḳ-ı cân Saña bir loḳma yedirmeklige bir ḥaḳ vardır		Kıt'a	..-/.-./..-/-	
21a	Seni tedbîr ile ben almağa kâdir olamam Seni taḳdîr edecek Kâdir-i Muṭlaḳ vardır Verdigiyçün saña cânâ rızık ol Ḥâlîḳ-ı cân Saña bir loḳma yedirmeklige bir ḥaḳ vardır {Bu doḳuz ḥaḳkı edâda kadren farḳ vardır}		Kıt'a	..-/.-./..-/-	

21b		Âdeme ‘âlem-i dünyâ ile ‘uqbâ vardır Aña bir rûh-ı risâlet ile Mevlâ vardır Böyledir merşad-ı sencîde-i kûyuna Hudâ Ki cihân halkına bir maşer-i kübrâ vardır		Nazm	..-/.-./..-./..-	
21b		Aşlı yokken aşla ric‘at fikri aşıyyet degil Maşşad oldur aşlını aşl olda bil maşşûdu bul El çekerse dünyâ derinden i‘tilâ-yı rûh için Böyledir ensâb u ihsâbla edeb-i erkânda yol		Nazm	..-/.-./..-./..-	
21b		Cihân encâm süküf eyler qalır tedbîr-i ‘abd lâda Anıñçün hük-m-i kudretdir hüküm-rân her dem âlâda Murâd-ı Haqq ile her şey’ olur ‘âlemde ser-tâ-pâ Anı tedbîr ile diger eden yok havl-i Mevlâda		Nazm	..-/.-./..-./..-	
21b		Ol sözleriñ topu boşdur Haqqıñ buyurduğı hoşdur Dost ararsan Hudâ dostdur ‘Ârifleriñ vâri postdur		Nefes	8’li hece ölçüsü	
21b		Emr-i Haqqdan gayrı yok hep emr-i Haqq Ref‘ edip kendin aradan eyle fark		Müfred	..-/.-./..-./..-	
21b		Nedir tedbîr-i halk taqdîr muhaqqak Anıñ hükümü anıñ emridir ancak		Müfred	..-/.-./..-./..-	
21b		Naẓîr gelmez Hudâya bir demişler Anıdır her hük-m-i âmir demişler Erenler hep olup bir ‘ârif-i Haqq Bu nuḡka cümleten bel bağlamışlar		Nazm	..-/.-./..-./..-	
22a	Haydar	Gözlerim var qalb-i iḡâzımda cânân gözlerim Fark olur andan cihâmı seyre ‘irfân gözlerim	Haydar artık elverir hiç kimseye etme nazar Çünkü dersiñ hikmet-i didâra hayrân gözlerim	Gazel / 6	..-/.-./..-./..-	
22a	Haydar	Tevekkül ile gerden-bend-i taqdîr-i Hudâyım ben Anıñçün mazhar-ı elḡâf-ı mâ-lâ-intihâyım ben	Şafâ-yı ‘âlem-i nâsûta Haydar çeşm-i diḡkatle Kılarsañ bir nazar fikrinde dersiñ pür-şafâyım ben	Gazel / 5	..-/.-./..-./..-	
22b	Haydar	‘Aşq ile taḡmîr olunmuş derde dermân isterim Böyle arzûlar dilim bir merhem-i cân isterim	Zât-ı pâkinden İlâhî rûh-ı nûrânî ile Yalvarıp Haydar kuluñ der nûr-ı tâbân isterim	Gazel / 7	..-/.-./..-./..-	
22b-23a	Haydar	Şüretiñ gösterdi vicdânımdaki şîret nedir Şîretim bildirdi cânânımdaki şüret nedir	‘Âlem-i gaybide bir zâtdır taşarruf eyleyen Çeşm-i im‘ân ile Haydar baqq ki cem‘iyyet nedir	Gazel / 5	..-/.-./..-./..-	

23a	Haydar	Mübtelâ-yı derd-i 'aşkım şîhhatiñ imkânı yok İzîrâbı şerh olunmaz derdimiñ dermânı yok	Ehl-i dil taşsîn ederse çok mudur eş'ârımı Şâ'irim Haydar fezâ-yı tab'ımıñ pâyânı yok	Gazel / 5	---/--/--/--/--	
23a	Haydar	Gördüm nigârı envâr içinde Yandım tutuşdum ben nâr içinde	Ebyât-ı 'aşkın varsın bulunsun Haydar kitâb-ı eş'âr içinde	Gazel / 5	---/--/--	
23a		Cigerim pâresisiñ ey melegim sen benim âh Bu sözümle saña 'aşkım ola dâ'im her gâh		Müfred	..--/.../.../..-	
23b	Haydar	Cânım urulsun çeşm-i nigâra Sinem hedefdir ol dil-şikâra	Haydar şehîd ol cânân yolunda Nâmiñ yazılsın seniñ mezâra	Gazel / 5	--/--/--	
23b	Haydar	Firâkiñla perişân rûzîgârım Cevânım gülfidânım gül-'izârım Hevâ-yı 'aşka düşdü reh-güzârım Gece gündüz seni durmaz ararım Esîr-i geşt-i deşt ü küh-sârım Tükendi kalmadı gayrı kararım	Eger cevretmek ise bu hisâbıñ Keremdir Haydarâ 'ayn-ı 'iğâbıñ Nedendir benden artık ictinâbıñ Yüzüñ seyr eyleyim kaldır niğâbıñ Su 'âl-i hâlîme var mı cevâbıñ Esîr-i geşt-i deşt ü küh-sârım Tükendi kalmadı gayrı kararım	Müseddes-i mütekerrir / 3	---/---/---	Makta bendinin 5. mısraı fazladır.
23b		Sevmek seni âh günâh degildir Âh gayr-ı ruḥ-ı İlâh degildir	Sevmekde seni cemâl-i Hâk var O ḥubb-ı muṭlaḳda nûr-ı şâk var	Mesnevi / 2	--/---/---	
24a		(Rü'yet-i ḥayâl-i aḥsen-cemâl bir hâl-i 'aşkıñ egeri degil de nedir) (O güzellik zamân-ı ḥayâtında degil âh cümlesiyle) Bu 'aşk hâli vefâtından sonra vâki' olduğuyçün bu minvâl kıta'ât u gâzeliyyât ile tavşîf-i hâl-i muḥâleşetde bulunulması aşlâ muḥâlif-i 'âr u edeb u münâfî-i ḥaseb u neseb degildir zirâ kendisindeki o aḥsen-cemâl ba'de'l-irtilhâl rûḥu munḳalib-i ḥavl-i semâ-i 'arş-ı 'ulâ olduğdan sonra min ciheti'l-ma' nâ bir kere çehre-nümâ olmuş ve bu tecelliyâta ka[r]şı bi't-tabî' andan ileri gelen 'aşk hâli beni şiddetle yakmış bi'l-âḥire aña inzimâm eden rûḥî bir işiñ yoḡunuñda gâyet ağır bir iştiğâlât-ı keşîre dâ'iresi dâḥilinde ḥalli eşnâsında pey-der-pey bu şî'rleri söyletmege mecbûr etmişdir siyyemâ erenler Toḡan Babadan ne doğarsa o söz denir demişler ma'a-hazâ 'ale't-tevâlî devâm eden tazîyîkât-ı ḳalbiyye arasında yapılan bu manzûmelerîñ bi'z-zarûr rabṭ u sebṭındaki	Mensur Metin Şair, eşinin ölümünden sonra kendisinde farklı bir aşk hali oluştuğunu, bu hal ile yazdığı şiirlerin edebe münâfî olduğunun düşünülmemesi gerektiğini, eşi öldükten sonra rüyasında bir defa gördüğünü ve ondan sonra bu yakıcı ruh halinin oluştuğunu ve zamanla bu şiirlerin parça parça yazıldığını, kusurlarına müsâmaḥa ile bakılmasını istediğini anlatır. Bu açıklama kısmının altında "Ali Haydar" ismi bulunmaktadır.			

		kuşur u ma' ayibiñ nazâr-ı ' afv u mürüvvette bakılmasını kâri 'in-i kirâm efendilerimizden temennî ü istihâm olunur. Ed-dâ' iü'l-fakîr u muhtâc-ı rahmet- i keşîr.					
24b	Haydar	Teverrümle çekip dünyâdan el ' azm-i beķâ etdiñ Bükâ-yı kâlbe zevcin süziş-i ' aşka sezâ etdiñ	Büküp bu kıaddimi bunca cefâ-yı dehr-i pür-hûna Şu mevt hâliyle ol demdenberü lâyıķ-likâ etdiñ	Gazel / 7		---/---/---/---	Şairin mahlası makta beyitinden önceki beyitte bulunmaktadır.
25a	Haydar	Firâķiñla yanıp ' aşkıñda âh cânân u cân-gâhım Cemâliñ şem' ine her şeb beni pervâne sen etdiñ	Büküldü kıaddim Haydar derseni artıķ iftirâķından Reh-i küyuñda bi-mecâl u bi-tüvâne sen etdiñ	Kıt' a / 7		---/---/---/---	
25a		Başanlar çeşm-i diķķatle bu kıabristân-ı pür-hüzne Firiñte olmayıp nefse gidenden ' ibret alsınlar Cenâb-ı Hâķķa tã' atle tilâvet eyleyip Kıur 'ân Cemî' -i mü 'minâtı dâ 'imâ rahmetle ansınlar		Kıt' a		---/---/---/---	
25b	Haydar	' Âlem-i dünyâñıñ isterdim şafâsın görmedim Fânî dünyâmıñ meger hâl-i beķâsın görmedim	Çekmedinse bi-nihâye dersin Haydar miñneti Terkden ğayrı cihânıñ bir şifâsın görmedim	Gazel / 5		---/---/---/---	
25b		Ey felek biñ hâra hizmet-kâr eden sensiñ beni Bir gülün bâğ-ı hâķiķatden vişâliñ aħz için Çâresi güç derde de düçâr eden sensiñ beni Çekdiğim el bu sivâdan tekrâr iĝfâliñ için {Bu nüket ferdâdan istiķbâlim ihlâliñ için} {Baħt u kâmım ol kıaderle hem-reh-i ikmâliñ için}		Kıt' a		---/---/---/---	
26a	Haydar	Felek müstaĝraķ-ı derd-i dil-i firķat-fezâ etdiñ Bırakdın serserî Mecnûn gibi mestin likâ etdiñ	' İnân-ı ihtiyârıñ aldıñ elden Haydarıñ hayfâ Belin bükdün cefâ-yı çarķ-ı gerdûna sezâ etdiñ	Gazel / 7		---/---/---/---	
26a		Cân ü dilden ħubb-i fillâh nâmına sevdim seni Sîne-i pâkine al şar etme red bu bendeni Yevm-i ferdâda unutma terk edip ğaflet ile Ĥasret-i ' aşkıñla yanmış bu dil-i efgendeni {Mevt olan şıdķıñda zuhruñdan hâķiķat-kerdeni}		Nazm		---/---/---/---	Bu bend 20a sayfasının sonunda da bulunmaktadır.
26b	Haydar	Cânımı cânânım alsın der[d]den âzâd etmesin Hem-serim olsun beni hâķimle âbâd eylesin	{Etmesin mes' üd sivâle yâr-i Haydar göñlünü} {Ba' demâ ister beķâ dârında bünyâd eylesin}	Gazel / 9		---/---/---/---	Bu şiir, 6b sayfasında da bulunmaktadır. Ayrıca makta beyit, derkenardadır.

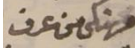

26b		Ey melek-rû iltifâtın gönülümü şād etmesin Âh nigâhın aldadır dünyâda mu‘ tād etmesin Ġamze-i tîġinle öldür ben seniñ kurbânımın Dilerim Allâh baña aġyârı cellād etmesin {Sen iken yâren naşibim ġayren is‘ād etmesin}		Nazm	---/---/---/---	
27a		Hezârân derd-i dil-sûza giriftâr olduğum demden Rızâ-yı Hâk yolunda ‘aşık-ı dil-ħaste men kaldım Çıkardım aradan nefis-i emniyyet kaydımı encâm Yok etdim kendimi şırf noġta-i vahdetde ben kaldım {Bu yolda cân verip âzâde ten rûh [u] beden kaldım} {Odur bād-ı laţif ihyâ eden cânımla şen kaldım}		Kıt‘a	---/---/---/---	
27a	‘Alî Haydar Kulu	Maħall-i küşe-i râz u nihânda nâl ü zâr etdim Firâk-ı ‘aşk-ı yârimle dilim ben ħâk-sâr etdim Cemâl-i ‘anber u müşkiñ hayâlî eyleyen dil-ħûn Rehâ olmak degil kâbil bu râha cân ġubâr etdim {Taleb-kâr olduğum yâri o dilde Kirdigâr etdim} {Ki ya‘nî zâhirin bātında bir Perverdigâr etdim} {Bu tevġidden ‘adem-i kendim Ĥudâyı âşikâr etdim}		Nazm	---/---/---/---	Bu bendin altına “Ali Haydar Kulu” yazılmıştır.
27a	Ɔoca Râġıp	Efendi ta‘n edenin ‘aġlı var mı Mecnûna Gürüh-ı ehl-i hevâ içre bir mi biñ deli var		Gazel	---/---/---/---	Bu beyitin altına “Koca Râġıp” yazılmıştır. Beyit, <i>Koca Râġıp Paşa Dîvânı</i> ’ndaki 31. gazelin 4. beyitidir. (Yorulmaz 1989: 89).
27b		‘Aşk zülfü ile Leylâ ruħunuñ küyunda Kıldı encâm Ķaysı vâşıl Hâkka sevdâ-yı cünün Kim eder Hâk yoluna ‘aşık olup terk-i hayât Ɔalmaz aşlâ anda cismen ħâl-i ħülyâ-yı cünün {Böyledir sırr-ı kaderde fikr-i ‘ulyâ-yı cünün} {Ķays gibi lîk mümkün olmaz her sîmâ-yı cünün}		Kıt‘a	---/---/---/---	
27b		Oldu sermâye-i Leylâ ile taġdîr-i Ĥudâ Şıdġ-ı ħubbuñda ezelden niġeh-i ‘aşk-ı Ķays Añı bu dâm-ı belâ munġalib-i vaşl-ı İlâh Edecek ħalmadı encâm ħâl-i ħüsründe ye’s {Ķalbiñe kıldı tecellî ile Hâk nûrun ‘aks} {Hest-i rûhuñda mı ol nûr yoġı nefsen mi baħs}		Kıt‘a	---/---/---/---	

27b-28a		Her ' ilimde ' aklı-ı Eflâṭūn-miṣāl dūhât olan Dese Mecnûna deli o ' aklı yok dīvânedir O ' ulüvv-i vaşla taḳlîd olsa azdır ba' demâ Bu nûket ma' nâyı eden derk dili vîrânedir {Hâl-i ' aşk şıdḳen o vaşlîñ şem' iñe pervânedir} {Bu mişillü âteş-i ' aşk ' aşk degilde yâ nedir}		Kıt' a		---/---/---/---	
28a		Çok mudur olduysa hayret-baḥşî aşı-ı her ' uḳûl Vech-i Leylâdan Ḳays baḳ Ḥaḳḳı rü ' yet eylemiş Bu nûket Mecnûna Mecnûn kim demiş kim ' âḳıbet Lâ-yü' add ' âḳıl kesân Ka' beñe ric' at eylemiş {Bu ' ulüvv-i şânla Mecnûn Ḥaḳḳa vuşlat eylemiş}		Kıt' a		---/---/---/---	
28a-28b	Ḥaydar	Gösterir ' âlem yüzün âyine-i izhâr-ı ' aşk ' Aksi ol âyineniñ bir sırr-ı ḳıymetdâr-ı ' aşk	Ḥaydarâ ' aşk-ı ḥaḳîḳîden bulursañ gevheri Rüşen eyler ḳalbin ol dem nûr-ı pertev-bâr-ı ' aşk	Gazel / 9		---/---/---/---	
28b		Şu dünyâ-yı fenâda ger saña bir çok ' iyâl olsa Birr olmazsa anıñ âh hîç birisinden vefâ gelmez Sever zann etdiğin yâriñ gider ḡayrıñda bir dosta Şıfâten olsa da zevceñ o zâten çün cüdâ gelmez {Aña rûhsuz vişâlinde zevâl vardır beḳâ gelmez} {Şıfât-ı ' aşkdadır ḳırḳlar çün anlardan şadâ gelmez} {O ' aşk sırr-ı ḥaḳîḳatdır o ḥâle mâsivâ gelmez}		Kıt' a		---/---/---/---	Bu bendin ilk dört mısraı 29a ve 29b sayfasında bulunmaktadır.
29a		Şu dünyâ-yı fenâda ger saña bir çok ' iyâl olsa Birr olmazsa anıñ âh hîç birisinden vefâ gelmez Sever zann etdiğin yâriñ gider ḡayrıñda bir dosta Şıfâten olsa da zevceñ o zâten çün cüdâ gelmez {O ḳıymetde olan birlik vişâli bir daha gelmez} {Aña rûhsuz vişâlinde fenâ vardır beḳâ gelmez} {Olursa öz ile söz bir sivâ-âsâ şadâ gelmez} {Bulur bu nûkteden rüşen ölür cennet-liḳâ gelmez}		Kıt' a		---/---/---/---	Bu bendin ilk dört mısraı 28b ve 29b sayfasında yer almaktadır.
29a		Kelâmiyle me ' âl-i ḳıt' a ziriñe bir ḥaṭ keşidesiyle dört mişrâ' ile izâḥ edilir.	Mensur Metin Anlamın daha iyi anlaşılabilmesi için kıtanın altına bir çizgi çekilip dört mısra eklenerek açıklandığı belirtilir.				

29a		‘Aklıl imān hayā-yı nūr ile rūh eyleyen ‘uşşāk Bulur meydān-ı ‘uqbāyı sivāya bir daha gelmez Özüyle sözünü bir eyleyen bu nükte ‘arifler Sivāyı nefsi terkenden olur cennet-liķā gelmez {Odur bir ‘ālem-i bākī varanlardan şadā gelmez} { men ‘aref sırrı o serden māverā gelmez}		Kıt‘a		---/---/---/---	Bu bendin son mısraı derkenardadır.
29b		Şifāt-ı ‘aşķda kırıklar var baķ anlardan şadā gelmez O ‘aşķ sırr-ı haķīķatdır o hāle māsivā gelmez Müşahhaş rūhuña şāhib olam dersēn şu dünyādan Çek el terk-i nefisle öl ki şarfiñdan vefā gelmez {Belā rūh nefse meylinde zevāl vardır beķā gelmez} {Odur destūr-ı ‘uşşākān çün andan māverā gelmez}		Nazm		---/---/---/---	
29b		Şu dünyā-yı fenāda ger saña bir çok ‘iyāl olsa Birr olmazsa anıñ āh hıç birisinden vefā gelmez Sever zann etdiğin yāriñ gider ğayrıñda bir dosta Şifāten olsa da zevceñ o zāten çün cüdā gelmez {Aña rūhsuz vişālinde fenā vardır beķā gelmez} {Varan rūhuyla ‘uqbāya sivāya bir daha gelmez} {Eren ol rūhlu imāna olur cennet-liķā gelmez}		Kıt‘a		---/---/---/---	Bu bendin ilk dört mısraı 28b ve 29a sayfasında da bulunmaktadır.
29b		Zīr-i kıt‘aāta bir haķ keşidesiyle ‘ilāve edilen nev-uşūl mısrā‘lar ebyātında müzmer ü mübhem қalan me‘āniyi [i]zāh u ifhām eder.	Mensur Metin Kıtaların altına tek çizgi çizilerek yeni bir usulle mısraların eklenerek belirsiz kalan manayı açıkladığımı ve anlam vermesiyle ilgilidir.				
30a	Haydar	Ben perişān-ı ğamı bir yandan ābād etmesin Cānımı alsın da cānān nāmımı yād etmesin	Tekye-i ‘aşķ içre Haydar hayy ile hūlar çeker Hākipāy-ı yārdan başķa kes imdād etmesin	Gazel / 5		---/---/---/---	
30a		Çeşm-i āhū niĝehiñle ne revā ğamzeñi sen Ne revā sine-i ‘uşşākıña āmāc etdiñ Cān atan vaşlıña bu göñlümü lāyık mıdır āh Titredip eşķ-i firāķiñ ile emvāc etdiñ		Kıt‘a		---/---/---/---	Bu bend 19a sayfasında 5 mısra halinde bulunmaktadır.
30a		Ey perī-peyker reh-i ‘aşķiñda çāk olsun ciger Māsivādan göñlümü kessin benim tūĝ-i қader Rūh-ı sulṫānımdan olsun meşhedimde bir maķar ‘Aşķiñ soñ demde bu arzūla қan қuşmaķ diler {Hem esāsen maķşad üzre aķz için ‘uqbāda yer}		Nazm		---/---/---/---	

30b		Seni pek çok severim âh severim Mağşer-i ekbere dek ‘aşk ederim Muhlîşâne dest-i nermin öperim O pamuk pâyîna yüzler sürerim Hâk-râhına koyup cân u serim Bu mağabbet ile şu beyti derim ‘Aşıkım ‘aşkına cânım vereyim Saña ben hâlimi taḥbîr(?) ¹⁰ edeyim		Müsemme n	..-/.-./.-	
30b	Ḥaydar	Gülistân-ı bahârîñ şevkîni bülbüller artırdı Şafâ-yı şühî gülşende açılmış güller artırdı	Gel Ḥaydar sen de seyr eyle leṭâfet almak istersen Gülistân-ı bahârîñ şevkîni bülbüller artırdı	Gazel / 5	.-./.-./.-	Başlık: (Gül Bülbül Ḥaḳkında Ğazeliyyât)
31a	Ḥaydar	Bahâr oldu açıl ey gönca sende açdı hep güller Gülistân içre zîrâ intizâr etmekte bülbüller	Nigâh-ı luṭf ile Ḥaydar gibi meftûna bir kere Nigâh etmez misin ey şüh n’olsun bu teğâfüller	Gazel / 5	.-./.-./.-	
31a		Bahâr-ı ‘ömrünün söyler zevâlin berg-i gül-âsâ Lisân-ı hâl ile senden saña feryâdın ey bülbül Ötersin şüretâ bir gül için lâkin ḥaḳîḳatde Cenâb-ı Ḥaḳkı yâd eyler seniñ evrâdın ey bülbül		Kıt‘a	.-./.-./.-	Başlık: Kıt‘aât
31a		Seher vaḳtı ḥazîn ândır ḥazîn dallarda pervânen Nedendir böyle feryâd u figân muğnâdañ(?) ¹¹ ey bülbül Güle ‘aşık olan hâliñden ḥâşıl ses midir yoksa Yanıḳ demler çekişle nağmeler îcâdın ey bülbül		Kıt‘a	.-./.-./.-	
31b	Ḥaydar	Olupken mâye-i gül ḥilḳat-ı bünyâdın ey bülbül Diken mi şimdi gülden devr eden ecsâdın ey bülbül	Sezâ Ḥaydar gibi erbâb-ı hâli etse dem-beste Yanıḳ aşvât ile o ‘aşk-fezâ feryâdın ey bülbül	Gazel / 8	.-./.-./.-	
31b	Ḥaydar	Ötersin şüretâ bir gül için lâkin ḥaḳîḳatde Cenâb-ı Ḥaḳkı yâd eyler seniñ evrâdın ey bülbül Sezâ Ḥaydar gibi erbâb-ı hâli etse dem-beste Yanıḳ aşvât ile o ‘aşk-fezâ feryâdın ey bülbül		Kıt‘a	.-./.-./.-	

10
11

32a	Burada âdem u hânım ile ervâh-ı ezel Burada ins ile cin var daği hem aşı-ı evvel	{Olmadı tevhîdde aşlâ gayr-ı Hâkdan güft ü gû} {Birdir Hâk yok kayd-ı rû}	Mesnevi / 12	..-/.-./..-./..-	Makta beyiti, derkenardadır.
32b	Amân bir lahza şâd et nev-nihâl-i şive-kârim Dilim sevdâ-yı zülfüñle perişandır nigârım Cihâni kapladı dūd-ı siyâh-ı âh u zârım Dilim sevdâ-yı zülfüñle perişandır nigârım	Kemend-i zülfüñe dil-beste oldum bir bakışla Taḥammül gitdi elden ḥüsnüñe ḥayrân kalışla Sevindir âşık-ı üftâdeñi ḥâtır yapışla Dilim sevdâ-yı zülfüñle perişandır nigârım	Şarkı / 2	..-/.-./..-./..-	Başlık: Şarkı
32b	Yana yana sızlıyor gönüm firâk-ı yâr ile Ağlıyor çeşmân-ı kalbim âh-ı âteş-bâr ile Dem-be-dem artdıqça ‘aşk-ı dil enîn ü zâr ile Geçmede leyl ü nehâr-ı ‘ömrüm eşk-bâr ile		Şarkı	..-/.-./..-./..-	
32b	Çekdiğim cevr ü cefâ bir gül için biñ hâr ile [Bir gece kılsam olurdu bir yılım öz yâr ile] Ağlarım bu hâle her şeb ḥasret-i dildâr ile Bir gece kılsam olurdu bir yılım öz yâr ile		Şarkı	..-/.-./..-./..-	Bu bend 33a sayfasında da bulunmaktadır.
32b	Cân ü dilden ḥubb-i fillâh nâmına sevdim seni Sîne-i pâkine al şar etme red bu bendeñi İsterim biñ âh ile şemm etmegi o gül-teni Sîne-i pâkine al şar etme red bu bendeñi		Şarkı	..-/.-./..-./..-	
33a	Cân ü dilden ‘âşık-ı bi’l-ḥaqqıñ oldum ben seniñ Sâḥa-i kalbimden ḥâşıldır cemâl-i rüşeniñ Oldu rûḥânî baña cânâ ser-â-pâ gül-teniñ Sâḥa-i kalbimden ḥâşıldır cemâl-i rüşeniñ		Şarkı	..-/.-./..-./..-	Bu bend 19b sayfasının başında da bulunmaktadır.
33a	Çekdiğim cevr ü cefâ bir gül için biñ hâr ile Bir gece kılsam olurdu bir yılım öz yâr ile Ağlarım bu hâle her şeb ḥasret-i dildâr ile Bir gece kılsam olurdu bir yılım öz yâr ile		Şarkı	..-/.-./..-./..-	Bu bend 32b sayfasında da bulunmaktadır.
33a-33b	Ḥastayım ḥulqûm-ı cânda kıldım âh buḥrândayım Ḥastayım zaḥmım cigerden hicre nâlândayım Ḥastayım süzişle her şubḥ u mesâ giryândayım Ḥastayım derd bisteriyle küşe-i virândayım Ḥastayım âh yok mu imdâd soñ dem-i ḥüsrândayım	Ḥâlet-i nez’imde Allâh olsun imdâd ḥâlîme İstemem cevrinden istimdâd seniñ âmâlîme Raḥmîñ olsaydı benim te’min-i istikbâlîme Eylemezdiñ bî-mürüvvetlik alma Gelme artı[k] soñ nefesde ric’at-ı Yezdândayım	Muhamme s-i mütekerrir / 3	..-/.-./..-./..-	

33b		Dâhil olmak diler iseñ sene-i mâliyye Şoñ demiñle qalacağ bir sene-i hâliye yap Recebü'l-Ferd ile Şa' bân ayıdır 'aşr-ı 'azîm Eyle imsâk Ramazânî Bayramın sâliye yap		Kıt'a	..-/.-./..-/.-.	
33b		Yıla on bir ay olan mâh-ı Muharremdedir adın Aña kudretle giden kuvvet-i teşhîr eyle 'İd-i Azhâyı bilip ol kulu kurbân-ı Hüdâ Zîr-i kudretde qalıp Rabbini tevhîd eyle		Kıt'a	..-/.-./..-/.-.	
33b		Göge şuya yere düşmüşde Şubatda cembrâ Eylemiş rûhla nefis vecd-i şayfiyyât Hacc-ı Ekber eder ol günde añı vâkıf-ı Hađ Nedir o nükte ki anda sırr-ı Yevm-i 'Arafât		Kıt'a	..-/.-./..-/.-.	
33b Derkenar		{Yâ ğubâr-ı bidâyet} {Bu mecâz-ı 'aşkı etdik biz hağîkatle tamâm} {'Aşıkım ma' şüküm ancağ şimdi ol Rabbü'l-Enâm}		Müfred	..-/.-./..-/.-.	

